

KLAGANDE OCH MOTPART

Integritetsskyddsmyndigheten

MOTPART OCH KLAGANDE

Medhelp Sjukvårdsrådgivning AB, 556587-1448

Ombud: Advokaterna Ola Hansson och Thomas Nygren samt biträdande juristen Asade Pourmand

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Stockholms dom den 10 juni 2022 i mål nr 21287-21, se bilaga A

SAKEN

Tillsyn enligt EU:s dataskyddsförordning

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

1. Kammarrätten undanröjer förvaltningsrättens dom i den del som avser återförvisning.
2. Kammarrätten upphäver underinstansernas avgöranden avseende beslutspunkt d samt tillhörande sanktionsavgift och föreläggande.
3. Kammarrätten bifaller Integritetsskyddsmyndighetens överklagande avseende beslutspunkt a och fastställer myndighetens beslut i denna del.
4. Kammarrätten avslår Medhelp Sjukvårdsrådgivning AB:s överklagande avseende beslutspunkterna b och c samt tillhörande sanktionsavgifter och föreläggande.
5. Kammarrätten fastställer den sammanlagda sanktionsavgiften till 11 300 000 kr.

BAKGRUND

Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) beslutade att Medhelp Sjukvårdsrådgivning AB (Medhelp) skulle betala sanktionsavgifter om 12 miljoner kr för överträdelse av EU:s dataskyddsförordning, 2016/679 enligt följande beslutspunkter.

- a) Medhelp har under tiden den 25 maj 2018 till den 31 augusti 2019 behandlat personuppgifter i strid med artiklarna 5.1 a, 6 och 9.1 i dataskyddsförordningen, genom att lämna ut personuppgifter till det thailändska bolaget MediCall Sweden Co. Ltd (MediCall) och låta MediCall behandla personuppgifter. Det beslutades om en sanktionsavgift om 3 000 000 kr för denna beslutspunkt.
- b) Medhelp har under okänd tid fram till den 18 februari 2019 i lagringsservern Voice NAS exponerat personuppgifter i ljudfiler med inspelade telefonsamtal till 1177 mot internet utan skydd för obehörigt röjande av eller obehörig åtkomst till personuppgifterna. Bolaget har därigenom i strid med artiklarna 5.1 f och 32.1 i dataskyddsförordningen underlåtit att vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa en lämplig säkerhetsnivå för uppgifterna. Det beslutades om en sanktionsavgift om 8 000 000 kr för denna beslutspunkt.
- c) Medhelp hade vid tiden för inspektionen den 20 mars 2019, utöver ett talsvarsmeddelande att samtalet spelas in i patientsäkerhet- och kvalitetssyfte, inte informerat vårdsökande om bolagets personuppgiftsbehandling i samband med insamlingen av personuppgifter vid telefonsamtal till 1177. Bolaget har därigenom behandlat personuppgifter i strid med artiklarna 5.1 a och 13 i dataskyddsförordningen. Det beslutades om en sanktionsavgift om 500 000 kr för denna beslutspunkt. IMY förelade Medhelp att vidta åtgärder i denna del.

- d) Medhelp hade vid tiden för inspektionen inte säkerhetskopierat ljudfiler med inspelade samtal till 1177 som besvarats av Medhelps sjuksköterskor inom Medhelps telefoniplattform. Bolaget har därigenom behandlat personuppgifter i strid med artiklarna 5.1 f och 32.1 i dataskyddsförordningen. Det beslutades om en sanktionsavgift om 500 000 kr för denna beslutspunkt. IMY förelade Medhelp att vidta åtgärder i denna del.

Medhelp överklagade beslutet till Förvaltningsrätten i Stockholm som upphävde beslutspunkt a och återförvisade frågan till IMY för fortsatt handläggning, ändrade beslutet på så sätt att sanktionsavgiften för beslutspunkterna b–d sattes ned till 8 800 000 kr och avslag överklagandet i övrigt. Skälen för underinstansernas avgöranden framgår av bilaga A.

YRKANDEN M.M.

IMY yrkar att kammarrätten upphäver förvaltningsrättens beslut om återförvisning och med ändring av förvaltningsrättens dom fastställer beslutspunkt a och tillhörande sanktionsavgift om 3 000 000 kr. Vidare för IMY fram att det med beaktande av de nya uppgifterna som kommit fram i kammarrätten inte längre finns anledning att Medhelp ska betala en sanktionsavgift om 500 000 kr tillhörande beslutspunkt d. Den sammanlagda sanktionsavgiften bör fastställas till 11 300 000 kr.

Medhelp yrkar att kammarrätten upphäver förvaltningsrättens beslut om återförvisning samt avseende beslutspunkt b, c och d att kammarrätten i första hand upphäver beslutet om sanktionsavgifter, i andra hand att påföljderna stannar vid föreläggande eller reprimand och i tredje hand att sanktionsavgifterna sätts ned till noll eller sådan nivå kammarrätten finner lämplig. Som det får förstås anser Medhelp att IMY:s yrkande om att beslutspunkt a ska fastställas bör avslås.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Utgångspunkter

Tillämpliga bestämmelser framgår i huvudsak av förvaltningsrättens avgörande med bilaga. I övrigt redogörs för bestämmelser i anslutning till kammarrättens bedömning.

Kammarrätten gör samma bedömning som förvaltningsrätten i fråga om bevisbörda och beviskrav samt anser i likhet med förvaltningsrätten att begreppet personuppgiftsansvarig ska ges en vidsträckt innebörd för att säkerställa dataskyddsförordningens effektivitet och skyddet för enskilda.

Kammarrätten ska endast bedöma i vilken mån Medhelp är ansvarig för de överträdelser som IMY gjort gällande, och kan inom ramen för detta mål inte pröva övriga aktörers ansvar för personuppgiftsbehandling inom ramen för incidenter kopplade till sjukvårdsrådgivningen under aktuell period.

Med beaktande av parternas respektive överklaganden och yrkanden har kammarrätten att pröva följande frågor.

1. Förvaltningsrättens återförvisning

Den första frågan som ska prövas i målet är om förvaltningsrätten kunnat visa del av målet åter till IMY för fortsatt prövning. Domstolen bedömde att det faktum att MediCall befann sig i Thailand väckte frågan om Medhelps överföring av personuppgifter till MediCall uppfyllde kraven i kapitel V i dataskyddsförordningen om överföring av personuppgifter till tredjeland. Eftersom denna fråga inte hade prövats av IMY återförvisades målet till myndigheten för fortsatt handläggning.

Parterna för i kammarrätten bl.a. fram att återförvisningen innebär en utvidgning av ramarna för tillsynen och att detta strider mot tillsynsmyndighetens oberoende samt att detta riskerar att bli till nackdel för enskild.

Kammarrättens bedömning

Enligt artikel 52.1 i dataskyddsförordningen ska varje tillsynsmyndighet vara fullständigt oberoende i utförandet av sina uppgifter och utövandet av sina befogenheter i enlighet med förordningen. Att tillsynsmyndigheten enligt dataskyddsförordningen, precis som enligt svensk tillsynstradition, har ett tydligt utrymme att själv avgöra vilka tillsynsärenden som ska drivas och på vilket sätt det ska ske framhålls i förarbetena till lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (prop. 2017/18:105 s. 164 och 165).

Enligt kammarrätten innebär principen om *reformatio in pejus* att enskild, som påverkats av ett tillsynsbeslut på ett inte obetydligt sätt, inte ska riskera att hamna i sämre läge genom att överklaga sådant beslut (se t.ex. HFD 2013 ref. 1). För det fall en allmän förvaltningsdomstol anser att en tillsynsmyndighet saknat fog för sitt beslut – oavsett om det beror på att domstolen bedömer att annan aktör ansvarar för viss överträdelse eller om någon överträdelse inte bedöms föreligga – ska beslutet upphävas eller undanröjas. Det saknas däremot utrymme för en förvaltningsdomstol att samtidigt återförvisa ärendet för utredning av en potentiell överträdelse som tidigare inte varit föremål för prövning av tillsynsmyndigheten och resulterat i ett överklagbart beslut. Detta innebär att förvaltningsrätten inte har haft möjlighet att visa målet åter till IMY för prövning av om Medhelp uppfyllt kraven rörande överföring till tredje land i dataskyddsförordningen eftersom denna fråga inte har prövats tidigare av IMY. Förvaltningsrättens beslut om återförvisning för fortsatt handläggning ska därför undanröjas.

2. MediCalls personuppgiftsbehandling (besluts punkt a)

Förvaltningsrätten har upphävt besluts punkt a till följd av att både MediCall och Medhelp enligt domstolen varit vårdgivare med personuppgiftsansvar och att även MediCalls hälso- och sjukvårdspersonal omfattas av tystnadsplikten i 6 kap. patientsäkerhetslagen (2010:659), PSL. Enligt förvaltningsrätten hade Medhelp rätt att överföra personuppgifter till MediCall samt att låta det bolaget behandla personuppgifter i samband med den sjukvårdsupplysning MediCall utförde på uppdrag av Medhelp. MediCalls behandling av personuppgifterna skedde enligt förvaltningsrätten inom ramen för de villkor som uppställs i svensk rätt varför Medhelp inte handlade i strid med dataskyddsförordningen endast genom att överlämna personuppgifter till MediCall och låta bolaget behandla personuppgifter.

Den omständigheten att Medhelp har varit personuppgiftsansvarig vårdgivare är klarlagd i målet. Nästa fråga att pröva är därför om det funnits rättsligt stöd för Medhelp att överföra personuppgifter till MediCall och att låta det bolaget behandla personuppgifter i samband med den sjukvårdsupplysning MediCall utförde på uppdrag av Medhelp.

Avgörande för den frågan är om MediCall var att betrakta som personuppgiftsansvarig vårdgivare under den aktuella tidsperioden. Personuppgiftsansvarig är den som bestämmer ändamålen och medlen för behandlingen. Om ändamålen och medlen fastställts på annat sätt fastställs ansvaret enligt särskilda kriterier (se artikel 4.7 i dataskyddsförordningen). Enligt svensk rätt är en vårdgivare personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som vårdgivaren utför (2 kap. 6 § patientdatalagen [2008:355], PDL).

IMY framför utöver vad som framgår av processen i underinstanserna i denna del följande. För privata vårdgivare är det huvudsakligen den svenska hälso- och sjukvårdslagstiftningen dvs. hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), HSL samt PDL och PSL, som anger det rättsliga stödet för att

personuppgiftsbehandling är laglig i enlighet med artikel 6 och 9 i dataskyddsförordningen. Den svenska lagstiftningen är territoriellt begränsad och kan inte anses omfatta hälso- och sjukvård som bedrivs av ett thailändskt bolag. MediCall var därför inte att betrakta som vårdgivare eller personuppgiftsansvarig vårdgivare. Medhelp kunde därför inte kringgå artiklarna i dataskyddsförordningen genom att via avtal anlita MediCall som underleverantör för sjukvårdsrådgivning.

Medhelp vidhåller vad bolaget fört fram i underinstanserna.

Kammarrättens bedömning

Hälso- och sjukvård är en nationell angelägenhet, bortsett från vissa gränsöverskridande samarbeten som här saknar intresse, och bedrivs inom Sveriges gränser. Av 2 kap. 2 § HSL framgår att med huvudman avses den region eller den kommun som enligt lagen ansvarar för att erbjuda hälso- och sjukvård samt att en eller flera vårdgivare kan bedriva verksamhet inom en huvudmans geografiska område. Med vårdgivare avses en statlig myndighet, region, kommun, annan juridisk person eller enskild näringsidkare som bedriver hälso- och sjukvårdsverksamhet (2 kap. 3 § HSL). Både Medhelp och MediCall har under aktuell period vidtagit åtgärder som är hälso- och sjukvård enligt HSL.

I målet är det ostridigt att MediCall den aktuella tidsperioden var ett thailändskt bolag samt att cirka 20 procent av de tre miljoner samtal som Medhelp årligen mottog inom ramen för sitt uppdrag för tre regioner besvarades av yrkesutövare anställda hos MediCall.

Enligt kammarrätten innebär det förhållandet att ett bolag i tredjeland ger sjukvårdsupplysning på svenska med inriktning mot och till personer i Sverige inte att bolaget kan anses bedriva hälso- och sjukvårdsverksamhet som omfattas av den svenska hälso- och sjukvårdslagstiftningen. MediCall är alltså inte vårdgivare enligt 2 kap. 3 § HSL. Det förhållandet att det varit

yrkesutövare med svensk sjuksköterskelegitimation som arbetat i det thailändska bolaget medför ingen annan bedömning. MediCall omfattas därmed inte av den svenska sjukvårdslagstiftningen.

MediCall är alltså inte personuppgiftsansvarig vårdgivare för sjukvårdsrådgivningen under den aktuella tidsperioden. Kammarrätten anser därför i likhet med IMY att Medhelp genom att anlita MediCall som underleverantör för sjukvårdsrådgivning möjliggjort personuppgiftsbehandling i strid med dataskyddsförordningen. Den föreliggande avtalskonstruktionen eller godkännandet av detta upplägg från regionernas sida medför inte någon annan bedömning.

Behandlingen att genom vidarekoppling av samtal och tillhandahållande på annat sätt ge MediCall åtkomst till personuppgifter, till stor del av känslig karaktär, har därmed saknat rättsligt stöd i svensk rätt på det sätt som krävs enligt dataskyddsförordningen. Eftersom kammarrätten bedömt att MediCall inte omfattats av svensk sjukvårdslagstiftning har känsliga personuppgifter även behandlats i strid med artikel 9.1 i dataskyddsförordningen, utan att det funnits en lagreglerad tystnadsplikt enligt kraven i artikel 9.3. Att låta en sådan vårdaktör, tredje part i tredjeland, utföra en del av uppdraget är en så allvarlig överträdelse av dataskyddsförordningen att även den grundläggande principen om laglighet, korrekthet och öppenhet får anses överträdd (artikel 5.1 a i dataskyddsförordningen).

Det framgår klart av omständigheterna i målet att en administrativ sanktionsavgift ska påföras Medhelp för denna överträdelse samt att en avgift om 3 000 000 kr utgör en effektiv, proportionell och avskräckande åtgärd. Att det funnits en något oklar rättsfråga i vad som är att betrakta som en vårdgivare som omfattas av svensk sjukvårdslagstiftning innebär inte enligt kammarrätten att sanktionsavgiften ska sättas ned.

Kammarrätten anser alltså att IMY haft fog för beslutspunkt a samt tillhörande sanktionsavgift och myndighetens överklagande ska därför bifallas i denna del.

3. Exponering av personuppgifter utan skydd för obehörig åtkomst m.m. (beslutspunkt b)

Medhelp för i denna del fram i huvudsak följande. Det saknas i dag vägledande avgöranden rörande frågan om omfattningen av en personuppgiftsansvarig vårdgivares ansvar enligt 2 kap. 6 § första stycket PDL i förhållande till personuppgifter som behandlas inom ramen för den vårdgivande verksamheten. Det var MediCall som var den vårdgivare som lagrade personuppgifter på lagringsservern Voice NAS och också den vårdgivare som var personuppgiftsansvarig enligt 2 kap. 6 § PDL och därmed ansvarig för att vidta lämpliga säkerhetsåtgärder enligt dataskyddsförordningen. Detta gäller oaktat om Medhelp utfört andra behandlingar avseende de ljudinspelningarna, exempelvis samtalsuppföljning och kvalitetsgranskning. Eventuell kännedom om sådan lagring är inte tillräckligt för att Medhelp ska ansvara för vad en annan vårdgivare ansvarar för enligt lag. Medhelp hade inte heller kontroll över lagringen. Förvaltningsrättens tolkning av ansvarsskyldigheten riskerar att leda till osäkerhet kring vem som bedöms personuppgiftsansvarig vilket är något lagstiftaren åsyftat att motverka.

Kammarrättens bedömning

De aktuella lagringsfilerna innehöll inspelade samtal till 1177 som personal hos MediCall besvarat. Kammarrätten har ovan konstaterat att det är Medhelp som i egenskap av vårdgivare är personuppgiftsansvarig för dessa personuppgifter. Det innebär att det är Medhelp som hade det yttersta ansvaret för att upprätthålla en lämplig säkerhetsnivå för de personuppgifter som behandlades.

Som förvaltningsrätten redogjort för finns det i svensk rätt kompletterande bestämmelser till dataskyddsförordningen som preciserar innebörden av en personuppgiftsansvarig vårdgivares ansvar. Eftersom det i betydande omfattning rör känsliga personuppgifter hade Medhelp, som förvaltningsrätten angett, ett särskilt stort ansvar att säkerställa en god IT-säkerhet.

Även med beaktande av vad Medhelp har fört fram, instämmer kammarrätten därför i förvaltningsrättens bedömning att det klart framgår att Medhelp har brustit i sin skyldighet att vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa en lämplig säkerhetsnivå för personuppgifterna. Personuppgifterna har enligt kammarrätten inte heller behandlats på ett sätt som säkerställer en lämplig säkerhetsnivå för uppgifterna, inbegripet skydd mot bl.a. obehörig eller otillåten behandling. Det innebär att Medhelp har varit ansvarig för en överträdelse av artikel 32 i dataskyddsförordningen och att behandlingen har skett i strid med principen om integritet och konfidentialitet i artikel 5.1 f samma förordning. Det finns inte heller skäl att sätta ner den påförda sanktionsavgiften ytterligare. Medhelps överklagande ska därför avslås i denna del.

4. Information till de registrerade (beslutsunkt c)

Medhelp för i denna del fram bl.a. följande. Bolaget har vidtagit alla åtgärder som var möjliga för att informera registrerade. Det är regionerna som haft möjligheten att ändra innehållet på hemsidan för 1177 samt i talsvaret. Under alla förhållanden är det en förmildrande omständighet som ska beaktas vid bestämmandet av sanktionsbeloppets storlek att det är regionerna, inte Medhelp, som har haft den möjligheten. Förvaltningsrätten angav att detta bristande inflytande inte fräntar Medhelps ansvar att informera de registrerade. En sådan tolkning är oskäligt sträng och det saknas i dag vägledande avgöranden inom svensk rätt som berör hur långt en personuppgiftsansvarigs plikt att informera registrerade sträcker sig.

Kammarrättens bedömning

Kammarrätten gör även med beaktande av vad bolaget har fört fram samma bedömning som förvaltningsrätten varför Medhelps överklagandet ska avslås även i denna del.

5. Säkerhetskopiering (beslutspunkt d)

Med beaktande av vad Medhelp fört fram i kammarrätten avseende säkerhetskopiering har IMY anfört att det inte längre finns anledning att påföra bolaget sanktionsavgift om 500 000 kr avseende beslutspunkt d.

Kammarrättens bedömning

Enligt kammarrätten finns det inte anledning att göra en annan bedömning än parterna varför beslutspunkten d ska upphävas i sin helhet inbegripet tillhörande sanktionsavgift och föreläggande.

6. Sanktionsavgifter

Till följd av kammarrättens slutsatser ska den sammanlagda sanktionsavgiften fastställas till 11 300 000 kr.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Ingela Fridström
kammarrättsråd
ordförande

Ann-Jeanette Eriksson
kammarrättsråd
referent

Robert Johansson
kammarrättsråd

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM**

Avdelning 34

DOM
2022-06-10
Meddelad i Stockholm

Mål nr
21287-21

KLAGANDE

MedHelp AB, 556587-1448

Ombud: Advokaterna Thomas Nygren och Ola Hansson samt biträdande juristerna Asade Pourmand och Fredrik Steen, Advokatfirman Schjødt

MOTPART

Integritetsskyddsmyndigheten

ÖVERKLAGAT BESLUT

Integritetsskyddsmyndighetens beslut 2021-06-07, bilaga 1

SAKEN

Behandling av personuppgifter

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten upphäver beslutet i den del det avser beslutspunkt a och återförvisar frågan till Integritetsskyddsmyndigheten för fortsatt handläggning.

Förvaltningsrätten ändrar beslutet på så sätt att sanktionsavgiften för beslutspunkterna b–d sätts ned till 8 800 000 kr.

Förvaltningsrätten avslår överklagandet i övrigt.

YRKANDEN M.M.

Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) beslutade den 7 juni 2021 att påföra **MedHelp AB** (MedHelp) en sanktionsavgift om 12 miljoner kronor för överträdelser av dataskyddsförordningen.¹ Som skäl för beslutet angav IMY i huvudsak följande.

- a) MedHelp har under tiden den 25 maj 2018 till den 31 augusti 2019 behandlat personuppgifter i strid med artiklarna 5.1 a, 6 och 9.1 dataskyddsförordningen, genom att lämna ut personuppgifter till det thailändska bolaget MediCall (Sweden) Co. Ltd (MediCall) och låta MediCall behandla personuppgifter för MedHelps räkning.
- b) MedHelp har under okänd tid exponerat personuppgifter mot internet utan skydd för obehörigt röjande eller obehörig åtkomst. MedHelp har därigenom i strid med artiklarna 5.1 f och 32.1 dataskyddsförordningen underlåtit att vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa en lämplig säkerhetsnivå för uppgifterna.
- c) MedHelp har inte i tillräcklig utsträckning informerat vårdsökande om bolagets personuppgiftsbehandling, i strid med artiklarna 5.1 a och 13 dataskyddsförordningen.
- d) MedHelp har inte säkerhetskopierat ljudfiler med inspelade samtal, vilket strider mot artiklarna 5.1 f och 32.1 dataskyddsförordningen.

Skälen för beslutet i övrigt framgår av bilaga 1.

MedHelp överklagar beslutet i den del det gäller sanktionsavgift. MedHelp yrkar, avseende beslutspunkterna a och b, i första hand att beslutet ska upphävas och i andra hand att ingen sanktionsavgift ska påföras, eller att den i

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävandet av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

vart fall ska sättas ned till en skälig nivå. Vad gäller beslutspunkterna c och d yrkar MedHelp att ingen sanktionsavgift ska påföras eller att avgiften ska sättas ned. Till stöd för sin talan anför MedHelp bl.a. följande.

MediCalls behandling av personuppgifter

Det fanns inga hinder mot att låta MediCall behandla uppgifter i samband med bedrivandet av hälso- och sjukvård. MedHelp anlidade MediCall för att uppfylla en del av MedHelps förpliktelser som vårdgivare. Upplägget togs fram efter juridisk rådgivning och godkändes av flera regioner. Begreppet vårdgivare är inte begränsat till om verksamheten är förlagd i Sverige. Även tystnadsplikten omfattar all sjukvårdspersonal, oavsett vårdgivarens geografiska hemvist. MediCall har bedrivit vård på samma sätt som MedHelp och bör därför anses vara personuppgiftsansvarig enligt svensk hälso- och sjukvårdslagstiftning. Under alla omständigheter har MediCall behandlat uppgifterna i samband med tillhandahållande av en tjänst riktad mot personer inom EU. Därmed bör MediCall betraktas som personuppgiftsansvarig i dataskyddsförordningens mening.

MedHelp har inte lämnat ut känsliga uppgifter till MediCall. De uppgifter som överlämnades var endast vårdsökandes namn, personnummer, telefonnummer och adress. Anställda hos MediCall kunde föra in anteckningar i journalsystemet, men hade inte tillgång till tidigare journalanteckningar. De uppgifter som MediCall samlade in var MediCall själv personuppgiftsansvarig för. Alla uppgifter som MediCall behandlade är dessutom sådana som vårdsökande får förvänta sig ska behandlas.

Lagringen av personuppgifter på Voice NAS

MediCall förfogade över lagringen av ljudfiler på den oskyddade servern Voice NAS och var därmed personuppgiftsansvarig för lagringen. MediCall är i vart

fall att anse som personuppgiftsansvarig eftersom de inte agerade i enlighet med MedHelps instruktioner. Den forensiska undersökningen tyder på att ingen annan än journalisten själv hade berett sig tillgång till uppgifterna innan tidningsartikeln publicerades. Det krävdes teknisk kompetens och kännedom om serverns specifika IP-adress för att komma åt uppgifterna. Eftersom filerna var fragmenterade var det dessutom svårt att få tillgång till en hel samtalsinspelning. Därmed har endast ett fåtal personer blivit direkt identifierbara genom de filer som utomstående tagit del av.

Information till registrerade

Vårdguiden 1177:s talsvar och hemsida drivs båda av regionerna. MedHelp har inte haft kontroll över vilken information som lämnats ut där. MedHelp har vidtagit alla åtgärder de kunnat, inom ramen för sina avtal med regionerna, för att informera de registrerade. MedHelp har inte kunnat lämna ut mer information utan att bryta mot upphandlingsavtalen. Bristerna i information har inte lett till någon skada för enskilda.

Säkerhetskopiering

MedHelps system för att skydda samtalsfilerna har varit omfattande och inga uppgifter har skadats eller röjts. MedHelp använder sig av två sammankopplade RAID-system med nio hårddiskar vardera. I ett RAID-system arbetar flera hårddiskar tillsammans och fungerar som kopior av varandra. Om ett RAID-system fallerar kan data återställas från det andra systemet. Samma information skrivs in men systemen är separata. Informationen överförs genom enkelriktad kopiering. MedHelp missuppfattade frågor om säkerhetskopiering under tillsynen och IMY har inte utrett frågan tillräckligt.

Sanktionsavgiften

Det är inte klart visat att förutsättningarna för att påföra en sanktionsavgift är uppfyllda. Under alla omständigheter kan sanktionsavgiften ersättas av en reprimand.

IMY har baserat avgiften på omsättningen för den koncern där MedHelp ingår under räkenskapsåret 2019. I själva verket borde avgiften ha beräknats utifrån 2018 års omsättning. Under alla omständigheter är avgiften oskäligt hög i förhållande till koncernens vinst. MedHelp gjorde betydande förluster under 2019 och 2020. Den höga sanktionsavgiften skulle leda till en mycket ansträngd ekonomisk situation. Svenska myndigheter kan aldrig bli skyldiga att betala mer än 10 miljoner kronor för motsvarande överträdelser. Detsamma borde gälla MedHelp, som bedriver en samhällsviktig tjänst på uppdrag av myndigheter.

MedHelp handlade inte med uppsåt eller av oaktsamhet, utan har löpande kontrollerat sina rutiner med dataskyddsombudet. Innan MediCall anlitas gjordes en grundlig undersökning. Efter att personuppgiftsincidenten uppmärksammades vidtog MedHelp flera åtgärder för att komma till rätta med problemen, såsom att stänga ner Voice NAS och flytta filerna till säkra servrar. Anmälningar gjordes till berörda myndigheter och MedHelp har samarbetat med IMY under tillsynen. MedHelp har infört ett ledningssystem för informationssäkerhet och förbättrat sitt journalsystem. Samarbetena med MediCall och Voice avslutades och säkerhetskraven för underleverantörer har höjts. All rådgivning sker numera från arbetsplatser förlagda i Sverige.

IMY anser att beslutet inte ska ändras och lägger till bl.a. följande.

MediCalls behandling av personuppgifter

MedHelp har själva uppgett sig vara personuppgiftsansvarig vårdgivare, dels i avtal med huvudmännen och MediCall, dels under IMY:s tillsyn. MedHelp har genom vidarekoppling av samtal låtit MediCall behandla känsliga personuppgifter. MediCall är inte en svensk vårdgivare i lagstiftningens mening. MedHelp hade därmed inte rätt att vare sig lämna ut uppgifter eller låta MediCall behandla känsliga uppgifter för MedHelps räkning. Alla tre tillfrågade regioner har uttryckt att rättsläget är oklart gällande vårdgivare som befinner sig utomlands. Den rådgivning som MedHelp redogör för ändrar inte att det är MedHelp som har det yttersta ansvaret för att behandlingen är laglig.

Lagringen av personuppgifter på Voice NAS

MedHelp har agerat som personuppgiftsansvarig för lagringen, bl.a. genom att anmäla händelsen till IMY. MedHelps personuppgiftsansvar styrks även av uppgifter från underleverantörerna MediCall och Voice. Det är enkelt att skaffa sig den tekniska kunskap och kännedom om serverns IP-adress som krävdes för att komma åt uppgifterna. Personuppgifterna har därmed i princip varit åtkomliga för alla med internetuppkoppling, vilket innebar en hög risk för obehörigt röjande av eller åtkomst till uppgifterna.

Lagringen av ljudfiler på en oskyddad server medförde att mellan 650 000 och 900 000 samtal med känsliga personuppgifter tillgängliggjordes för alla med internetuppkoppling. Överträdelsen består i att MedHelp saknat kontroll över säkerheten och inte känt till att personuppgifterna blivit nåbara utan skyddsmekanismer. MedHelps uppfattning om antalet samtal som någon faktiskt hade tillgodogjort sig, eller vilka vårdsökande som MedHelp i efterhand kunnat identifiera, utgör därför inte förmildrande omständigheter.

Information till registrerade

Som personuppgiftsansvarig hade MedHelp det yttersta ansvaret för att vård-sökande får information om personuppgiftsbehandlingen. MedHelps bristande kontroll över 1177 Vårdguidens talsvar eller hemsida påverkar därför inte MedHelps skyldighet att informera vårdsökande. Att regionerna varit huvud-män påverkar inte heller MedHelps personuppgiftsansvar.

Säkerhetskopiering

Syftet med säkerhetskopiering är att kunna återskapa information om den felaktigt ändras eller raderas. RAID-systemen är enligt MedHelps uppgifter identiska och speglade. En felaktig ändring eller radering av information kommer därför att speglas i båda systemen, vilket innebär att de inte kan användas för att återställa uppgifterna. Att MedHelp nu uppger sig ha två RAID-system kan innebära en förbättring gällande driften, men innebär inte att det är fråga om säkerhetskopiering.

Sanktionsavgiftens storlek

Att MedHelp har följt reglerna om tillsyn och gjort vad som kan förväntas efter en personuppgiftsincident är inte att anse som förmildrande omständigheter. Det som MedHelp anför om bl.a. extern rådgivning kring personuppgifts-behandling och deras begränsade förmåga att informera vårdsökande om behandlingen, innebär inte att MedHelp kan undgå den ansvarsskyldighet som följer med personuppgiftsansvaret.

MedHelp är inte en myndighet och omfattas därmed inte av de bestämmelser som fastställer ett lägre högsta belopp. MedHelps invändning om att fel år använts för beräkning av årsomsättningen saknar relevans. I samband med

proportionalitetsbedömningen har IMY tagit hänsyn till MedHelps ekonomiska förutsättningar.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Gällande rätt framgår i huvudsak av det överklagade beslutet, se bilaga 1. Därutöver redovisar förvaltningsrätten tillämpliga bestämmelser i anslutning till prövningen av omständigheterna i målet.

Bevisbörda och beviskrav

Enligt principen om ansvarsskyldighet ska den personuppgiftsansvarige kunna visa att behandlingen av personuppgifter utförs i enlighet med dataskyddsbestämmelserna (artiklarna 5.2 och 24 dataskyddsförordningen). Det innebär att det är den personuppgiftsansvarige som har bevisbördan för att behandlingen uppfyller kraven i dataskyddsbestämmelserna (EU-domstolens dom av den 24 februari 2022 i mål C-175/20 ”SS” SIA m.fl., punkt 77–81).

IMY har i sin tur bevisbördan för att det finns förutsättningar att ta ut en sanktionsavgift. Enligt artikel 83.8 dataskyddsförordningen ska påförandet av sanktionsavgifter omfattas av lämpliga rättssäkerhetsgarantier i enlighet med EU-rätten och nationell rätt. Eftersom påförandet av sanktionsavgifter normalt är att jämföras med brottsanklagelser, ska beviskravet ställas relativt högt. Kammarrätten har uttalat att det i mål gällande sanktionsavgift enligt dataskyddsförordningen klart ska framgå att förutsättningarna för att besluta om administrativ sanktionsavgift är uppfyllda (se bl.a. Kammarrätten i Stockholms domar av den 16 maj 2022 i mål nr 28436-20 och 28574-20).

Var MediCall vårdgivare?

Gällande rätt m.m.

De allmänna reglerna om dataskyddsförordningens territoriella tillämpningsområde fastställs i artikel 3. Av artikel 4.7 framgår dock att i de fall ändamålen och medlen för en behandling bestäms av nationell rätt kan även den personuppgiftsansvarige, eller kriterierna för hur denne ska utses, föreskrivas i den nationella rätten. I svensk lagstiftning regleras vårdgivares personuppgiftsbehandling av patientdatalagen (2008:355, PDL). Det är därmed i första hand genom en tillämpning av PDL som personuppgiftsansvaret inom hälso- och sjukvård ska fastställas.

Av 2 kap. 6 § PDL framgår att vårdgivaren är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som vårdgivaren utför. En vårdgivare definieras i 1 kap. 3 § PDL som en statlig myndighet, region och kommun i fråga om sådan hälso- och sjukvård som myndigheten, regionen eller kommunen har ansvar för (offentlig vårdgivare) samt annan juridisk person eller enskild näringsidkare som bedriver hälso- och sjukvård (privat vårdgivare).

Målet med hälso- och sjukvården är en god hälsa och vård på lika villkor för hela befolkningen, enligt 3 kap. 1 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30, HSL). Av förarbetena till HSL framgår bl.a. följande. Hälso- och sjukvården kännetecknas av ständig och emellanåt snabb utveckling. Det har därför varit lagstiftarens ambition att skapa en lagstiftning som ger huvudmännen möjlighet att planera och organisera hälso- och sjukvården utifrån lokala förutsättningar, samtidigt som den säkerställer att hälso- och sjukvården fungerar på ett ändamålsenligt sätt. Bestämmelserna som gäller för vårdgivare är avsedda att omfatta både vårdgivare med offentlig huvudman och vårdgivare med annan huvudman, med eller utan offentlig finansiering (prop. 2016/17:43, s. 75–88). I tidigare förarbeten anges att begreppet vårdgivare bör omfatta den som rent

faktiskt meddelar vården, vare sig detta bygger på en skyldighet eller sker rent frivilligt (prop. 1981/82:97, s. 33).

Förvaltningsrättens bedömning

Det framgår av handlingarna i målet att MedHelp själv betraktade sig som ensam vårdgivare och personuppgiftsansvarig under avtalstiden. MediCall beskrevs som ett personuppgiftsbiträde till MedHelp. Såsom MedHelp påtalar i sitt överklagande är frågan om personuppgiftsansvar dock i regel inte förhandlingsbar, utan ska avgöras genom faktiska omständigheter i det enskilda fallet.

Enligt förvaltningsrättens bedömning innehåller svensk lagstiftning ingen territoriell begränsning, i den mening att endast personer som befinner sig i Sverige kan vara vårdgivare. Förvaltningsrätten anser att en vårdgivare bör omfattas av svensk lagstiftning på hälso- och sjukvårdsområdet, förutsatt att vården bedrivs med inriktning mot och förmedlas till personer som befinner sig i Sverige. Enligt förvaltningsrättens mening är en sådan tolkning ändamålsenlig i förhållande till både målen i svensk hälso- och sjukvårdslagstiftning och reglerna på dataskyddsområdet. Det är klarlagt att både MedHelp och MediCall har bedrivit individinriktad hälso- och sjukvård gentemot invånare i svenska regioner. Förvaltningsrätten finner därför att MediCall, såväl som MedHelp, har varit vårdgivare.

Av samma skäl och under samma betingelser anser förvaltningsrätten att tystnadsplikt för svensk hälso- och sjukvårdspersonal gäller även om arbetsplatsen är förlagd utomlands eller arbetsgivaren har sitt säte där. I nuvarande fall rör det sig om sjukvårdsrådgivning som utförts av personer med svensk sjuksköterskelegitimation. Rådgivningen har bedrivits gentemot personer som befunnit sig i Sverige och sökt vård genom en svensk vårdplattform. Enligt förvaltningsrättens mening omfattas även den som tillhör eller har tillhört hälso- och sjukvårdspersonal inom MediCall av tystnadsplikten i

6 kap. patientsäkerhetslagen (2010:659) gällande de i målet aktuella personuppgifterna.

Hade MedHelp rätt att låta MediCall behandla personuppgifter?

Vårdgivaransvaret kan enligt HSL överlåtas från regioner till bl.a. juridiska personer. Av 15 kap. 1 § HSL framgår att de särskilda villkor som gäller för överlämnandet ska framgå av avtalet. MedHelp hade slutit avtal med bl.a. Region Stockholm, Region Sörmland och Region Värmland gällande sjukvårdsrådgivning hos 1177 Vårdguiden. De tre regionerna kände alla till att en del av den hälso- och sjukvårdsverksamhet som MedHelp fått i uppdrag att utföra bedrevs av underleverantören MediCall. Enligt förvaltningsrättens mening hade MedHelp därigenom, med förbehåll för de särskilda villkor som följde av avtalen med huvudmännen, rätt att överföra personuppgifter till MediCall samt att låta MediCall behandla personuppgifter i samband med den sjukvårdsupplysning som MediCall utförde på uppdrag av MedHelp. Förvaltningsrätten finner vidare att MediCalls behandling av personuppgifter har skett inom ramen för de villkor för behandling av personuppgifter inom vården som ställs upp i 2 kap. 4 § PDL. IMY har därför inte haft fog för sin bedömning att MedHelp handlade i strid med artiklarna 5.1 a, 6 och 9.1 dataskyddsförordningen endast genom att överlämna personuppgifter till MediCall och låta MediCall behandla personuppgifter.

Det faktum att MediCall befann sig i Thailand väcker dock frågan om MedHelps överföring av personuppgifter till MediCall uppfyllde kraven i kapitel V dataskyddsförordningen om överföring av personuppgifter till tredjeland. Denna fråga har inte prövats av IMY. Målet ska därför i denna del återförvisas för förnyad prövning.

**Exponering av personuppgifter utan skydd för obehörig åtkomst
(beslutspunkt b)***Omfattningen av MedHelps personuppgiftsansvar*

Begreppet personuppgiftsansvarig ska ges en vidsträckt innebörd, för att säkerställa dataskyddsförordningens effektivitet och skyddet för enskilda (jfr EU-domstolens dom av den 13 maj 2014 i mål C-131/12 Google Spain m.fl., punkt 34). Även när ett personuppgiftsansvar är lagstadgat bör ansvars-skyldigheten huvudsakligen gälla den person som haft verklig förmåga att utöva kontroll över behandlingen. Det finns inte något hinder för lagstiftaren att utse flera personansvariga (se Europeiska dataskyddsstyrelsens (EDPB) riktlinjer 07/2020 angående begreppen personuppgiftsansvarig och personuppgiftsbiträde i GDPR, p. 22–23). EU-domstolen har klargjort att flera aktörer samtidigt kan ha personuppgiftsansvar för deras respektive behandling av samma personuppgifter (se bl.a. EU-domstolens domar av den 13 maj 2014 i mål C-131/12 Google Spain m.fl. och av den 29 juli 2019 i mål C-40/17 Fashion ID). Inom svensk hälso- och sjukvård gäller en vårdgivares personuppgiftsansvar sådan behandling som vårdgivaren själv utför, samt därutöver om en vårdgivare genom direktåtkomst bereder sig tillgång till personuppgifter om en patient hos en annan vårdgivare (2 kap. 6 § PDL).

Frågan i målet gäller omfattningen av MedHelps personuppgiftsansvar. Det ankommer inte på förvaltningsrätten att i detta mål pröva i vilken utsträckning MediCall var personuppgiftsansvarig för uppgifterna i fråga. Enligt förvaltningsrättens mening är det inte heller nödvändigt, eftersom MedHelp enligt 2 kap. 6 § PDL är personuppgiftsansvarig för de uppgifter som MedHelp har behandlat.

Av handlingarna i målet framgår att MedHelp och MediCall hade ett gemensamt journalsystem, samt att MedHelp använde journalanteckningar och

samtalsinspelningar från MediCall för bl.a. samtalsuppföljning och kvalitetsutveckling. Förvaltningsrätten kan därmed konstatera att MedHelp har haft åtkomst till och utfört behandling av personuppgifter som MediCall samlat in eller på annat sätt behandlat. MedHelp är personuppgiftsansvarig för de behandlingar som MedHelp utförde, även i de fall då också MediCall behandlade dessa uppgifter.

Personuppgiftsansvar för lagringen av samtalsfiler

Vad gäller lagringen av samtalsfiler på den oskyddade servern Voice NAS har MedHelp under IMY:s tillsyn angett följande. MedHelp var av uppfattningen att MediCall hade beslutat om lagringen, i enlighet med MedHelps krav på att samtalen skulle lagras. MedHelp använde filerna för bl.a. samtalsuppföljning. MedHelp gav aldrig samtycke till MediCall att anlita ett underbiträde, men kände till att filerna lagrades på servern Voice NAS.

Av handlingarna i målet framgår därutöver bl.a. följande. Inför anlitaandet av MediCall som underleverantör intygade MedHelp i ett yttrande till Region Stockholm (dåvarande Stockholms läns landsting) den 31 oktober 2012 att det medicinska ansvaret och avvikelshanteringens skulle ligga kvar hos MedHelp, samt att all dokumentation skulle lagras i MedHelps dataservrar i Sverige. Region Värmland har uppgett till IMY att MedHelp enligt deras avtal ansvarade för samtliga teknik- och stödsystem, samt för att patientdata enbart arkiverades i Sverige. Enligt uppgifter från MediCall lagrades samtalsfilerna av Voice på uppdrag av MedHelp. Voice har angett att lagringen av samtalen, på uppdrag av MedHelp och utan Voices vetskap, styrdes om till Voice NAS av en fristående näringsidkare som vid tillfället var IT-konsult åt både Voice och MedHelp.

Vid en sammantagen bedömning av utredningen i målet anser förvaltningsrätten det klart framgå att även om lagringen av samtalsfiler inte initialt

skedde under MedHelps kontroll så kände bolaget till lagringen. MedHelp anger i överklagandet att MediCall beslutade om lagringen utanför MedHelps instruktioner. Det som MedHelp anför om att avtalen mellan MedHelp och MediCall saknade instruktioner om lagring, ger dock enligt förvaltningsrättens uppfattning snarare intrycket att det var MedHelp som, både formellt och praktiskt, hanterade lagringen. Denna bedömning stämmer också överens med vad som har framkommit i målet i övrigt. Förvaltningsrätten finner därmed att det klart framgår att MedHelp är personuppgiftsansvarig för lagringen av samtalsfilerna, även gällande de samtal som besvarats av MediCall.

Under alla omständigheter är det klarlagt i målet att MedHelp behandlade de uppgifter som lagrades på Voice NAS, genom att använda dem i uppföljnings- och kvalitetssyfte. En vårdgivare är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som denne utför. Det innebär att MedHelp var personuppgiftsansvarig för sin behandling av personuppgifterna.

Lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder

Eftersom MedHelp var personuppgiftsansvarig för lagringen av samtalsfiler, hade MedHelp enligt artikel 32 dataskyddsförordningen skyldighet att upprätthålla en lämplig säkerhetsnivå för de personuppgifter som behandlades. Det ansvaret inkluderar bl.a. förmågan att fortlöpande säkerställa motståndskraften för tjänsterna, samt regelbundet testa, undersöka och utvärdera effektiviteten hos de tekniska och organisatoriska åtgärder som ska säkerställa behandlingens säkerhet. Vad som utgör lämpliga säkerhetsåtgärder varierar beroende på bl.a. behandlingens art, omfattning, sammanhang och ändamål, samt riskerna, av varierande sannolikhetsgrad och allvar, för fysiska personers rättigheter och friheter. Det är MedHelp som har bevisbördan för att kraven enligt dataskyddsförordningen är uppfyllda.

Dataskyddsförordningen ger en möjlighet för medlemsstaterna att närmare reglera tillämpningen av dataskyddsbestämmelserna inom vissa områden, inklusive de villkor som ska gälla för den personuppgiftsansvariges behandling (artikel 6.3). När sådan, mer preciserad, nationell reglering finns ska den tillämpas till ledning för om bestämmelserna i dataskyddsförordningen är uppfyllda (jfr bl.a. Kammarrätten i Stockholms dom av den 16 maj 2022 i mål nr. 28436-20).

I Sverige kompletteras dataskyddsförordningen bl.a. av patientdatalagen (1 kap. 4 § PDL). Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om journalföring och behandling av personuppgifter i hälso- och sjukvården (HSLF-FS 2016:40, nedan Socialstyrelsens föreskrifter) har meddelats med stöd av PDL, och utgör därmed en komplettering av dataskyddsförordningen. Enligt 4 kap. 3 § PDL ska en vårdgivare se till att åtkomst till sådana uppgifter om patienter som förs helt eller delvis automatiserat dokumenteras och kan kontrolleras. Vårdgivaren ska också göra systematiska och återkommande kontroller av om någon obehörigen kommer åt sådana uppgifter. Enligt 3 kap. 18 § Socialstyrelsens föreskrifter ska sådana kontroller ske årligen.

I egenskap av vårdgivare, som regelbundet behandlade känsliga personuppgifter, hade MedHelp enligt förvaltningsrättens mening ett särskilt stort ansvar att säkerställa en god IT-säkerhet. MedHelp har under IMY:s tillsyn angett att de var medvetna om att lagringsservern Voice NAS användes för att lagra känsliga personuppgifter, men inte att den gjorts nåbar, utan skyddsmekanismer, från internet. Det faktum att MedHelp inte kände till säkerhetsbristerna hos den server där känsliga personuppgifter lagrades innebär, enligt förvaltningsrättens uppfattning, i sig att MedHelp har brustit i sitt ansvar att upprätthålla en lämplig säkerhetsnivå. MedHelp har inte heller redogjort för några rutiner eller säkerhetskontroller gällande servern. Det som MedHelp anför om den tekniska kompetens som krävdes för att komma åt samtalsfilerna

medför, enligt förvaltningsrättens mening, inte heller att MedHelp har uppfyllt sin skyldighet att säkerställa en god säkerhetsnivå för uppgifterna.

MedHelp påtalar vidare att de genom avtal har ålagt MediCall och Voice att uppfylla kraven på att all behandling skulle ske i enlighet med vid var tid gällande lagstiftning. Som förvaltningsrätten tidigare har konstaterat kan dock ett personuppgiftsansvar inte avtalas bort. MedHelps ansvar att säkerställa en god säkerhetsnivå påverkas därför inte av hur deras avtal med andra aktörer har formulerats.

Förvaltningsrätten finner vid en sammantagen bedömning att det klart framgår att MedHelp har brustit i sin skyldighet att vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa en lämplig säkerhetsnivå för uppgifterna. MedHelp har därigenom varit ansvarig för en överträdelse av artikel 32 dataskyddsförordningen. Uppgifterna har inte behandlats på ett sätt som säkerställer lämplig säkerhet för uppgifterna, inbegripet skydd mot bl.a. obehörig eller otillåten behandling. Behandlingen har därmed också skett i strid med principen om integritet och konfidentialitet i artikel 5.1 f.

Information till de registrerade (beslutspunkt c)

MedHelp är, i egenskap av vårdgivare, personuppgiftsansvarig för de uppgifter som behandlas inom MedHelps verksamhet. Personuppgiftsansvaret medför en skyldighet att informera de registrerade om bl.a. den behandling som utförs och den registrerades rättigheter. Det bör vara klart och tydligt för fysiska personer hur deras personuppgifter insamlas och används. De bör göras medvetna om de risker, regler och skyddsåtgärder som hänger samman med den aktuella behandlingen, samt om vilka rättigheter de har och hur dessa kan utövas. Öppenhetsprincipen kräver att all information och kommunikation i samband med behandling är lättillgänglig och lättbegriplig. Det gäller framför allt information om den personuppgiftsansvariges identitet och syftet med

behandlingen, samt övrig information som krävs för att säkerställa en rättvis och öppen behandling (artikel 12–14, se även skäl 39 dataskyddsförordningen).

Av handlingarna i målet framgår att informationen till enskilda har varit mycket knapphändig och allmänt hållen i talsvaret och på 1177 Vårdguidens hemsida. MedHelp förefaller inte heller ha gett information till de vårdsökande vare sig inför eller under samtalen. MedHelp har därmed inte uppfyllt sitt ansvar, vare sig enligt dataskyddsförordningen eller 8 kap. 6 § PDL, att informera de registrerade.

Att MedHelp har lämnat information på sin egen hemsida uppväger enligt förvaltningsrättens mening inte bristerna, eftersom de vårdsökande inte i någon fas av kontakten med 1177 Vårdguiden informerades om att MedHelp behandlade deras uppgifter. MedHelps skyldigheter som personuppgiftsansvarig påverkas inte av hur avtalen med regionerna har utformats. Det som MedHelp anför om sitt bristande inflytande över hemsidan och talsvaret fråntar inte heller MedHelp ansvaret att informera de registrerade. Det är således klarlagt att MedHelp har brustit i denna del och att bristen på information inneburit en överträdelse av artikel 13 dataskyddsförordningen samt principen om öppenhet i artikel 5.1 a.

Säkerhetskopiering (beslutspunkt d)

Enligt 3 kap. 12 §§ Socialstyrelsens föreskrifter ska vårdgivaren säkerställa att alla personuppgifter som behandlas i informationssystem säkerhetskopieras med en fastställd periodicitet. Säkerhetskopiorna ska förvaras på ett säkert sätt, väl åtskilda från originaluppgifterna.

Av handlingarna i målet framgår bl.a. följande. Enligt IMY:s inspektionsprotokoll uppgav MedHelp under inspektionen att det inte fanns någon säkerhetskopior på ljudfilerna, utan att dessa i stället lagrades i RAID-system

som skulle göra säkerhetskopiering onödig. MedHelp har senare under tillsynen yttrat sig över IMY:s inspektionsprotokoll utan att kommentera dessa uppgifter. MedHelp anger i överklagandet att säkerhetskopiering sker genom två speglade RAID-system. MedHelp har dock i senare yttrande till förvaltningsrätten uppgett att det i själva verket inte är fråga om spegling, utan om enkelriktad kopiering av nytillkommet material.

Förvaltningsrätten gör följande bedömning i denna del. Det är MedHelp som ska visa att behandlingen av personuppgifter utförs i enlighet med dataskyddsförordningen (se artiklarna 5.2 och 24). MedHelp, som har lämnat olika och närmast motstridiga upplysningar om sitt säkerhetssystem för samtalsfiler, har inte på ett tillfredsställande sätt förklarat hur dessa uppgifter uppfyller kraven på säkerhetskopiering enligt 3 kap. 12 och 13 §§ Socialstyrelsens föreskrifter. Det får därmed anses klarlagt att bristerna innebär att MedHelp inte har vidtagit lämpliga tekniska säkerhetsåtgärder för att säkerställa förmågan att återställa tillgängligheten och tillgången till personuppgifter i rimlig tid vid en fysisk eller teknisk incident, enligt artikel 32.1 dataskyddsförordningen.

Val av påföljd

Enligt förvaltningsrättens bedömning har MedHelp inte visat att de har uppfyllt dataskyddsförordningens krav gällande behandling av personuppgifter i förhållande till artiklarna 5, 13 och 32 dataskyddsförordningen. För att en sanktionsavgift ska kunna påföras krävs att det klart framgår att förutsättningarna för att besluta om en administrativ sanktionsavgift är uppfyllda.

Av artikel 83.2 dataskyddsförordningen framgår att sanktionsavgifter ska påföras, utöver eller i stället för andra korrigerande befogenheter, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet. Bedömningen av om och med vilket belopp sanktionsavgiften ska påföras görs med beaktande av de omständigheter som nämns i artikel 83.2 a–k dataskyddsförordningen, såsom överträdelsens

karaktär, svårighetsgrad och varaktighet, om överträdelsen skett med uppsåt eller av oaktsamhet och vilka åtgärder den personuppgiftsansvarige har tagit för att förhindra överträdelsen eller den uppkomna skadan. Förvaltningsrätten noterar att samtliga omständigheter som nämns i artikel 83.2 hänger samman med faktiska överträdelser av förordningen, samt eventuellt agerande i direkt anslutning till en sådan överträdelse. Det innebär att sanktionsavgiften i första hand ska bestämmas med hänsyn till omständigheter som är direkt kopplade till överträdelsen.

Enligt skäl 148 till dataskyddsförordningen kan en sanktionsavgift ersättas av en reprimand. När det gäller juridiska personer är dock utrymmet begränsat till om ärendet rör en mindre överträdelse.

Förvaltningsrätten har kommit fram till att beslutet ska återförvisas till IMY vad avser beslutspunkt a. Därmed ska inte heller sanktionsavgiften om 3 miljoner kr för punkt a påföras. Det som förvaltningsrätten har att ta ställning till är därför om IMY har haft fog för att påföra MedHelp en sanktionsavgift om 9 miljoner kr för överträdelser enligt beslutspunkterna b–d.

IMY har i sitt beslut redogjort för de omständigheter som legat till grund för deras beräkning. Förvaltningsrätten konstaterar att påförandet och beräkningen av en sanktionsavgift ska baseras på alla relevanta omständigheter. Det framstår därför som anmärkningsvärt att, som IMY har gjort, endast omnämna försvårande omständigheter vid bedömningen av sanktionsavgiften. Förvaltningsrätten finner därför skäl att särskilt pröva de omständigheter som MedHelp framhållit som förmildrande.

Lagringen av personuppgifter på Voice NAS (punkt b)

Enligt förvaltningsrättens bedömning framstår det klart av handlingarna i målet att MedHelp var personuppgiftsansvarig för lagringen av personuppgifter på

Voice NAS. MedHelp uppgav under IMY:s tillsyn att de hade kännedom om lagringen. MedHelp anför att de uppdragit åt MediCall att lagra filerna. Några sådana instruktioner finns emellertid inte i avtalen mellan parterna. I yttrande till Region Stockholm har MedHelp intygat att all vårddokumentation skulle ske på MedHelps servrar. Region Värmland har uppgett att MedHelp har gjort ett liknande åtagande även gentemot dem. MediCall och Voice har båda angett som sin uppfattning att samtalsfilerna dirigerades till Voice NAS på uppdrag av MedHelp. Vidare har MedHelp enligt egen uppgift, behandlat personuppgifter som varit lagrade på Voice NAS och har därmed personuppgiftsansvar för sin egen behandling, oavsett vem som i övrigt hade tillgång till uppgifterna.

Enligt förvaltningsrättens mening står det även klart att MedHelp har brutit i sitt ansvar att upprätthålla en lämplig säkerhetsnivå för de personuppgifter som behandlas. MedHelp har under IMY:s tillsyn angett att de kände till lagringen men inte att filerna var nåbara, utan skyddsmekanismer, från internet. MedHelp har inte redogjort för några rutiner eller åtgärder som skulle säkerställa att lagringen av känsliga personuppgifter på Voice NAS omfattades av en lämplig säkerhetsnivå. Vidare har säkerhetsbristerna fortgått under en längre tid, vilket visar att MedHelp inte har utfört det fortlöpande arbetet som krävs för att säkerställa tjänstens motståndskraft.

Förvaltningsrätten finner därmed att IMY klart har visat att förutsättningarna för att påföra en sanktionsavgift är uppfyllda. Överträdelseernas allvar innebär att sanktionsavgiften inte kan ersättas av en reprimand. Det rör sig om en omfattande mängd personuppgifter från ett stort antal registrerade personer, inklusive känsliga uppgifter, som har lämnats i förtroende till sjukvårdspersonal med tystnadsplikt. Filerna har under okänd tid funnits tillgängliga utan skyddsmekanismer för i princip varje person med tillgång till internet.

MedHelp anför att det har krävt teknisk kunskap för att hitta samtalsfilerna och att antalet identifierbara personuppgifter som utomstående faktiskt beredde sig tillgång till var lågt. Förvaltningsrätten noterar i denna del att överträdelsen består i att MedHelp har underlåtit att vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa en lämplig säkerhetsnivå för en stor mängd känsliga personuppgifter. Bedömningen av överträdelsens allvar påverkas därför inte i nämnvärd utsträckning vare sig av de tekniska förkunskaper som krävdes, eller av MedHelps uppfattning om hur många personer som kom att identifieras genom incidenten.

MedHelp framhåller att de anmälde personuppgiftsincidenten och samarbetade med IMY under tillsynen. Enligt EDPB:s riktlinjer för tillämpning och fastställande av administrativa sanktionsavgifter i enlighet med förordning 2016/679 (WP 253, nedan EDPB:s riktlinjer för sanktionsavgifter) ska hänsyn dock inte tas till sådant samarbete som redan krävs enligt lag (s. 14). Endast det faktum att MedHelp i dessa delar har uppfyllt sitt ansvar som personuppgiftsansvarig kan därför inte anses vara förmildrande omständigheter. På samma sätt kan det inte betraktas som förmildrande att MedHelp har vidtagit åtgärder såsom införandet av ett ledningssystem för informationssäkerhet, eftersom MedHelp redan borde haft sådana system i drift enligt 3 kap. Socialstyrelsens föreskrifter. MedHelp anför därutöver att de har vidtagit organisatoriska åtgärder, såsom förändringar i ledningsgruppen och avslutade samarbeten med underleverantörer. Enligt förvaltningsrättens mening framstår det inte som klart på vilket sätt dessa förändringar påverkar MedHelps personuppgiftsansvar. De kan därmed inte ses som förmildrande i förhållande till överträdelserna.

Förvaltningsrätten noterar dock att MedHelp efter personuppgiftsincidenten sammanlagt vidtog omfattande åtgärder för att förhindra ytterligare skada och förebygga framtida incidenter. Vissa av dessa åtgärder förefaller ha gått utöver MedHelps grundläggande skyldigheter enligt dataskyddslagstiftningen, såsom beställningen av en IT-forensisk utredning av Voice NAS. Bedömningen av

överträdelsen ska ske med beaktande av de åtgärder som den personuppgiftsansvarige har vidtagit för att lindra den skada som de registrerade har lidit, enligt artikel 83.2 c. Enligt EDPB:s riktlinjer för sanktionsavgifter ska hänsyn tas till om den personuppgiftsansvarige visar upp ett ansvarsfullt beteende för att minska konsekvenserna av överträdelser, genom att t.ex. vidta tekniska och organisatoriska åtgärder för att uppnå en riskanpassad säkerhetsnivå. Bestämmelsen kan omfatta fall där den personuppgiftsansvarige uppenbart inte varit likgiltig eller oaktsam utan har gjort allt de har kunnat för att rätta till sina handlingar när de blev medvetna om överträdelsen (s. 12–13). Enligt förvaltningsrättens mening utgör MedHelps agerande efter incidenten, i synnerhet sådana åtgärder som inte krävts av dem enligt lag, förmildrande omständigheter. Det finns därför skäl att i någon mån sänka den påförda sanktionsavgiften gällande lagringen av personuppgifter på Voice NAS. Förvaltningsrätten bestämmer därför sanktionsavgiften för beslutspunkt b till 7 800 000 kr.

Information till de registrerade (beslutspunkt c)

Förvaltningsrätten har kommit fram till att MedHelp har överträtt artiklarna 13 och 5.1 a, genom att de registrerade inte har informerats om MedHelps behandling av personuppgifter. Handlingarna i målet innefattar bl.a. utdrag från 1177 Vårdguidens hemsida och uppgifter inhämtade från både MedHelp och regioner, som klart visar att de registrerade inte har informerats om behandlingen av personuppgifter. Överträdelsernas art och allvar, i synnerhet vad gäller omfattningen av de registrerade och personuppgifternas känsliga karaktär, medför att sanktionsavgiften inte kan ersättas av en reprimand.

Förvaltningsrätten anser vidare att bristen på information till registrerade, inklusive att de inte har vetat vem de kan vända sig till för att ta tillvara sina rättigheter, i sig har medfört en skada för berörda personer. Det som MedHelp anför om att de inte har uppmärksammats på enskilda som har påverkats av

bristen på information, innebär därför inte att överträdelserna har skett utan skada för de registrerade.

Parterna i målet är överens om att MedHelp inte hade kontroll över 1177 Vårdguidens hemsida eller talsvar. Enligt ett avtal mellan MedHelp och Region Stockholm ska MedHelp företräda 1177 Vårdguiden gentemot vårdsökande. Enligt förvaltningsrättens mening påverkar dessa omständigheter dock varken omfattningen av MedHelps personuppgiftsansvar eller överträdelsens allvar. IMY har därför haft fog för att bestämma avgiften till 500 000 kr.

Säkerhetskopiering (besluts punkt d)

Socialstyrelsens föreskrifter utgör, som IMY har påtalat, en precisering av sådana säkerhetsåtgärder som personuppgiftsansvariga ska vidta enligt artikel 32 dataskyddsförordningen. En överträdelse av dessa bestämmelser innebär alltså i normalfallet att den personuppgiftsansvariga inte har uppfyllt sitt ansvar enligt artikel 32 dataskyddsförordningen, och att en sanktionsavgift därför kan bli aktuell.

Handlingarna i målet visar att IMY har efterfrågat uppgifter om MedHelps system för säkerhetskopiering av journaluppgifter. Enligt IMY:s inspektionsprotokoll svarade MedHelp att säkerhetskopiering var överflödigt eftersom de använde ett RAID-system. MedHelp anför att IMY fick missvisande upplysningar på grund av missförstånd, och att IMY inte har uppfyllt sitt ansvar att utreda frågan vidare.

MedHelp har dock under tillsynen yttrat sig över inspektionsprotokollet utan att kommentera uttalandet att de ansåg säkerhetskopieringen vara obehövlig. MedHelp har därefter gett olika upplysningar om sitt system för säkerhetskopiering, utan att närmare förklara hur uppgifterna hör ihop. Enligt förvaltningsrätten står det dock klart att MedHelp inte har visat att de vid tiden

för inspektionen uppfyllde kravet på säkerhetskopiering enligt Socialstyrelsens föreskrifter om behandling av personuppgifter. Det är inte fråga om en mindre överträdelse av förordningen. Det finns därför förutsättningar för att påföra MedHelp en sanktionsavgift.

MedHelp påtalar att bristerna i systemet för säkerhetskopiering inte har lett till någon informationsförlust. Enligt förvaltningsrättens uppfattning är syftet med en säkerhetskopiering att säkerställa att en informationsförlust inte uppkommer. Det faktum att säkerhetskopiering vid tiden för tillsyn inte behövdes kan därför inte ge skäl att sänka sanktionsavgiften i denna del.

Medial uppmärksamhet

MedHelp anser att den massmediala uppmärksamheten kring personuppgiftsincidenten bör beaktas som en förmildrande omständighet, då den dels har medfört negativa konsekvenser för MedHelp, dels kan ha fungerat avskräckande för andra personuppgiftsansvariga. Enligt förvaltningsrättens bedömning är medierapporteringen av ärendet inte i sig en förmildrande omständighet i förhållande till MedHelps överträdelser av dataskyddsförordningen. Inte heller kan rapporteringens eventuella förebyggande effekter för andra ge skäl att sänka sanktionsavgiften, då en sådan åtgärd enligt förvaltningsrättens mening snarare skulle få motsatt verkan.

Proportionalitetsbedömning

Påförandet av sanktionsavgifter ska vara effektivt, proportionellt och avskräckande. Avgiften ska enligt artikel 83 i första hand stå i proportion till överträdelsernas art, omfattning och allvar. Det följer av proportionalitetsprincipen att en åtgärd inte heller ska vara för betungande för den som åtgärden gäller.

Den maximala avgift för myndigheter som regleras i 6 kap. 2 § lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning är inte tillämplig på MedHelp. Under alla omständigheter har förvaltningsrätten kommit fram till att sanktionsavgiften bör bestämmas till under 10 miljoner kr. Det som MedHelp anför om att de bedriver en samhällsviktig tjänst med offentliga huvudmän utgör enligt förvaltningsrätten inte heller skäl att sätta ned sanktionsavgiften med hänsyn till proportionalitetsprincipen.

Enligt MedHelp har IMY baserat sin beräkning av avgiften på fel verksamhetsår, med hänvisning till artikel 83.5 dataskyddsförordningen. MedHelp anför vidare att sanktionsavgiften uppgår till 5,8 % av MedHelps årsomsättning 2018 och därmed är oproportionerlig. I denna del gör förvaltningsrätten följande bedömning. Enligt artikel 83.5 ska sanktionsavgiften för sådana överträdelser som är aktuella i målet påföras med upp till 20 miljoner euro, eller upp till 4 % av den globala årsomsättningen för ett företag eller företagskoncern, beroende på vilket värde som är högst. Årsomsättningen för den koncern MedHelp ingår i är inte sådan att den påverkar bestämmandet av den maximala sanktionsavgiften enligt artikel 83.5, oavsett vilket verksamhetsår beräkningen baseras på. Förvaltningsrätten anser inte heller att artikel 83.5 medför att en sanktionsavgift regelmässigt ska uppgå till maximalt 4 % av företagets årsomsättning. Det framgår tvärtom av artikel 83.2 dataskyddsförordningen att avgiften främst ska bestämmas med hänsyn till de omständigheter som hänger samman med överträdelserna. Däremot kan MedHelps ekonomiska förutsättningar ha betydelse för bedömningen av om den beräknade sanktionsavgiften är proportionell.

MedHelp anför att den beslutade sanktionsavgiften är oskäligt hög i förhållande till bolagets ekonomiska förhållanden under de senaste fem åren. Förvaltningsrätten gör i denna del följande bedömning. Påförandet av sanktionsavgifter ska vara effektivt och avskräckande, vilket innebär att en avgift ska vara kännbar och verka förebyggande för såväl MedHelp som andra.

Med hänsyn till överträdelseernas art och allvar, samt även med beaktande av MedHelps ekonomiska förutsättningar, bedömer förvaltningsrätten att sanktionsavgiften om 8 800 000 kr är skälig.

FÖRVALTNINGSRÄTTENS SLUTSATSER

Enligt förvaltningsrättens bedömning var MediCall en svensk vårdgivare vars hälso- och sjukvårdspersonal omfattades av tystnadsplikt. MediCalls behandling av personuppgifter på uppdrag av MedHelp utgjorde därmed inte i sig en överträdelse av dataskyddsförordningen på det sätt som IMY har anfört. Överlämnandet av personuppgifter från MedHelp till MediCall har dock inneburit att uppgifterna har överförts till ett tredjeland. Förvaltningsrätten finner därför skäl att återförvisa denna del av beslutet till IMY, för vidare prövning av om överföringen har skett i enlighet med kapitel V dataskyddsförordningen.

Förvaltningsrätten finner vidare att MedHelp är personuppgiftsansvarig för lagringen av samtalsfiler på Voice NAS och att MedHelp inte har uppfyllt sin skyldighet att säkerställa en lämplig säkerhetsnivå för uppgifterna (beslutspunkt b). MedHelp har heller inte uppfyllt sina skyldigheter att dels informera de registrerade (beslutspunkt c), dels ha ett system för säkerhetskopiering av samtalsfiler (beslutspunkt d). Enligt förvaltningsrättens mening är det i målet klart visat att det finns förutsättningar för att påföra en sanktionsavgift för dessa överträdelser. Överträdelseernas allvar innebär att avgiften inte kan ersättas av en reprimand.

Vad gäller sanktionsavgiftens storlek finner förvaltningsrätten skäl att sätta ned beloppet vad gäller beslutspunkt b. MedHelp ska därmed betala en sanktionsavgift om sammanlagt 8 800 000 kr, varav 7 800 000 kr avser punkt b, 500 000 kr avser punkt c och 500 000 kr avser punkt d.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i bilaga 2 (FR-03).

Anna Önell
Chefsrådman

Nämndemännen Bo Björksten, Ann-Kristin Carlberg och Anneli Vuojärvi har också deltagit i avgörandet.

Linda Awerstedt har varit föredragande.

Diarienummer:
DI-2019-3375

Ert diarienummer:

Datum:
2021-06-07

Beslut efter tillsyn enligt dataskyddsförordningen mot MedHelp AB

Innehåll

Integritetsskyddsmyndighetens beslut.....	2
Bakgrund.....	3
Motivering av beslutet.....	3
Rättslig bakgrund.....	3
Nationella regler om hälso- och sjukvård.....	3
Personuppgiftsansvar och personuppgiftsbiträde.....	4
Grundläggande principer och rättslig grund.....	4
Registrerades rätt till information.....	5
Säkerhet i samband med behandlingen.....	5
MedHelps personuppgiftsansvar.....	6
Ansvaret för behandling av personuppgifter om vårdsökande som MediCall utfört.....	6
MedHelps uppgifter i tillsynsärendet.....	6
MediCalls uppgifter i incidentanmälan.....	7
IMY:s bedömning.....	7
Ansvaret för personuppgiftsincidenten i lagringsservern Voice NAS.....	10
Uppgifter från MedHelp, Medicall och Voice i incidentanmälningarna... ..	10
Uppgifter från Voice i tillsynsärendet DI-2019-2488.....	11
MedHelps uppgifter i tillsynsärendet.....	11
IMY:s bedömning.....	12
Skyldigheten att lämna information till vårdsökande.....	15
IMY:s bedömning.....	15
Ansvaret för säkerhetskopiering.....	17
IMY:s bedömning.....	17
Val av ingripande.....	18

Postadress:
Box 8114
104 20 Stockholm

Webbplats:
www.imy.se

E-post:
imy@imy.se

Telefon:
08-657 61 00

Möjliga ingripandeåtgärder.....	18
Sanktionsavgift ska påföras.....	18
Fastställande av sanktionsavgiftens storlek.....	19
Generella bestämmelser.....	19
Sanktionsavgift för respektive överträdelse.....	20
Förelägganden.....	22
Hur man överklagar.....	23

Integritetsskyddsmyndighetens beslut

I egenskap av personuppgiftsansvarig vårdgivare enligt 2 kap. 6 § patientdatalagen (2008:355), PDL, har MedHelp AB (MedHelp) behandlat personuppgifter om vårdsökande i strid med dataskyddsförordningen¹ på följande sätt.

- a) Medhelp har under tiden den 25 maj 2018 till den 31 augusti 2019 genom att lämna ut personuppgifter till det thailändska bolaget MediCall och låta MediCall samla in personuppgifter behandlat personuppgifter i strid med artiklarna 5.1 a, 6 och 9.1 i dataskyddsförordningen.
- b) Medhelp har från okänt datum fram till den 18 februari 2019 i lagringsservern Voice NAS exponerat personuppgifter i ljudfiler med inspelade telefonsamtal till 1177² mot internet utan skydd mot obehörigt röjande av eller obehörig åtkomst till personuppgifterna. MedHelp har därigenom i strid med artiklarna 5.1 f och 32.1 i dataskyddsförordningen underlåtit att vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa en lämplig säkerhetsnivå för uppgifterna.
- c) Medhelp har vid tiden för inspektionen den 20 mars 2019, utöver ett talsvarsmeddelande att samtalet spelas in i patientsäkerhets- och kvalitetssyfte, inte informerat vårdsökande om bolagets personuppgiftsbehandling i samband med insamlingen av personuppgifter vid telefonsamtal till 1177. MedHelp har därigenom behandlat personuppgifter i strid med artiklarna 5.1 a och 13 i dataskyddsförordningen.
- d) Medhelp har vid tiden för inspektionen den 20 mars 2019 inte säkerhetskopierat ljudfiler med inspelade samtal till 1177 som besvarats av MedHelps sjuksköterskor inom MedHelps telefoniplattform. MedHelp har därigenom behandlat personuppgifter i strid med artiklarna 5.1 f och 32.1 i dataskyddsförordningen.

Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) beslutar med stöd av artiklarna 58.2 och 83 i dataskyddsförordningen att MedHelp ska betala en administrativ sanktionsavgift på 12 000 000 (tolv miljoner) kronor för överträdelserna enligt följande. 3 000 000 (tre

¹ EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

² På webbplatsen 1177.se anges "Ring telefonnummer 1177 för sjukvårdsrådgivning dygnet runt."

miljoner) kronor avser punkten a), 8 000 000 (åtta miljoner) kronor avser punkten b), 500 000 (femhundra tusen) kronor avser punkten c) och 500 000 (femhundra tusen) kronor avser punkten d).

IMY förelägger enligt artikel 58.2 d i dataskyddsförordningen MedHelp att snarast och senast två månader efter det att beslutet vunnit laga kraft vidta följande åtgärder.

- 1) Informera vårdsökande som ringer 1177 om MedHelps behandling av personuppgifter enligt artikel 13 i dataskyddsförordningen och 8 kap. 6 § PDL.
- 2) Beträffande ljudfiler med inspelade samtal till 1177, som besvaras av MedHelps sjuksköterskor inom MedHelps telefoniplattform, genomföra säkerhetskopiering med en fastställd periodicitet och förvara säkerhetskopieringarna på ett säkert sätt väl skilda från originaluppgifterna enligt 3 kap. 12 § HSLF-FS 2016:40 samt besluta om hur länge säkerhetskopieringarna ska sparas och hur ofta återläsningstester av kopierna ska göras enligt 3 kap. 13 § HSLF-FS 2016:40.

Bakgrund

Computer Sweden publicerade den 18 februari 2019 en artikel med rubriken "2,7 miljoner inspelade samtal till 1177 Vårdguiden helt oskyddade på internet". I artikeln uppges bland annat att "På en öppen webbserver, helt utan lösenordsskydd eller annan säkerhet, har vi hittat 2,7 miljoner inspelade samtal till rådgivningsnumret 1177."

IMY inledde tillsyn mot MedHelp och genomförde en inspektion hos MedHelp den 20 mars 2019 för att kontrollera hur MedHelp behandlade personuppgifter inom ramen för 1177.

IMY inledde även tillsyn mot Voice Integrate Nordic AB (Voice) och Inera AB. Det framkom att tre regioner anlätade dels MedHelp som vårdgivare när vårdsökande ringer 1177 för sjukvårdsrådgivning och dels Inera AB för att koppla fram samtalen till MedHelp. IMY inledde därför tillsyn mot Hälso- och sjukvårdsnämnden Region Stockholm, Regionstyrelsen Region Sörmland och Regionstyrelsen Region Värmland.

Motivering av beslutet

Rättslig bakgrund

Nationella regler om hälso- och sjukvård

Hälso- och sjukvårdens uppdrag regleras i bland annat hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), HSL.

Åtgärder för att medicinskt förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador definieras som hälso- och sjukvård, 2 kap. 1 § HSL. Med huvudman avses den region eller den kommun som enligt lagen ansvarar för att erbjuda hälso- och sjukvård till befolkningen i regionen eller kommunen. Inom en huvudmans geografiska område kan en eller flera vårdgivare bedriva verksamhet, 2 kap. 2 § HSL. Med vårdgivare avses statlig myndighet, region, kommun, annan juridisk person eller enskild näringsidkare som bedriver hälso- och sjukvårdsverksamhet, 2 kap. 3 § HSL. Regioner och kommuner får med bibehållet huvudmannaskap sluta avtal med någon annan om att utföra de uppgifter som landstinget eller kommunen ansvarar för, 15 kap. 1 § HSL. Den som har ett författningsreglerat ansvar för att vård ges betecknas huvudman.

Ansvarer innebär inte en skyldighet att själv bedriva verksamheten, utan driften kan ligga på någon annan som då betecknas vårdgivare (prop. 1981/82:97 s. 33 f.). Det offentliga ansvaret som huvudman innebär inte bestämmanderätt över vårdgivarens dagliga verksamhet och det fråntar inte heller vårdgivaren ansvaret som följer med rollen som vårdgivare (prop. 2016/17:43 s. 86).

Den som tillhör eller har tillhört hälso- och sjukvårdspersonalen inom den enskilda hälso- och sjukvården får enligt 6 kap. 12–15 §§ patientsäkerhetslagen (2010:659), (PSL) inte obehörigen röja vad han eller hon i sin verksamhet har fått veta om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden. För det allmänna verksamhet gäller offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) OSL.

Personuppgiftsansvar och personuppgiftsbiträde

Med personuppgiftsansvarig avses, enligt artikel 4.7 i dataskyddsförordningen, en fysisk eller juridisk person, offentlig myndighet, institution eller annat organ som ensamt eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen och medlen för behandlingen av personuppgifter. Om ändamålen och medlen för behandlingen bestäms av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt kan den personuppgiftsansvarige eller de särskilda kriterierna för hur denne ska utses föreskrivas i unionsrätten eller i medlemsstaternas nationella rätt.

Enligt 2 kap. 6 § PDL är en vårdgivare personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som vårdgivaren utför i samband med individriktad vård i sin verksamhet, exempelvis vad gäller skyldigheten att föra patientjournal.

Enligt artikel 24 i dataskyddsförordningen ska den personuppgiftsansvarige med beaktande av behandlingens art, omfattning, sammanhang och ändamål, samt riskerna, genomföra lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa – och kunna visa – att behandlingen utförs i enlighet med dataskyddsförordningen.

Med personuppgiftsbiträde avses, enligt artikel 4.8 i dataskyddsförordningen, en fysisk eller juridisk person, offentlig myndighet, institution eller annat organ som behandlar personuppgifter för den personuppgiftsansvariges räkning. Personuppgiftsbiträdet får enligt artikel 29 i dataskyddsförordningen endast behandla personuppgifter på den personuppgiftsansvariges instruktion.

Grundläggande principer och rättslig grund

Personuppgifter ska enligt artikel 5.1 a i dataskyddsförordningen behandlas på ett lagligt, korrekt och öppet sätt i förhållande till den registrerade (principen om laglighet, korrekthet och öppenhet). Enligt artikel 5.1 f ska personuppgifter behandlas på ett sätt som säkerställer lämplig säkerhet för personuppgifterna, inbegripet skydd mot obehörig eller otillåten behandling och mot förlust, förstöring eller skada genom olyckshändelse, med användning av lämpliga tekniska eller organisatoriska åtgärder (principen om integritet och konfidentialitet). Personuppgiftsansvariga ska enligt artikel 5.2 ansvara för och kunna visa att principerna i artikel 5.1 efterlevs (principen om ansvarsskyldighet).

För att en behandling av personuppgifter ska vara laglig krävs att den har stöd i någon av de rättsliga grunder som anges i artikel 6.1 i dataskyddsförordningen. Vid behandling för hälso- och sjukvårdsändamål är det främst artikel 6.1 c (rättslig förpliktelse) eller 6.1.e (allmänt intresse eller myndighetsutövning) som kan vara tillämpliga. Enligt artikel 6.3 ska den grund för behandlingen som anges i artikel 6.1 c och e fastställas i enlighet med unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som

den personuppgiftsansvarige omfattas av. Det innebär att om en vårdgivares behandling av personuppgifter är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse eller utföra en uppgift av allmänt intresse så krävs för att behandlingen ska vara laglig att den rättsliga förpliktelsen eller uppgiften av allmänt intresse regleras i nationell rätt (eller i unionsrätten).

För verksamhet enligt bland annat HSL finns kompletterande dataskyddsbestämmelser främst i PDL och i HSLF-FS 2016:40, som bland annat innehåller regler om informationssäkerhet och om fysiskt skydd av informationssystem.

Enligt 1 kap. 2 § PDL ska informationshantering inom hälso- och sjukvården vara organiserad så att den tillgodoser patientsäkerhet och god kvalitet samt främjar kostnadseffektivitet. Personuppgifter ska utformas och i övrigt behandlas så att patienters och övriga registrerades integritet respekteras. Dokumenterade personuppgifter ska hanteras och förvaras så att obehöriga inte får tillgång till dem.

Uppgifter om hälsa utgör så kallade känsliga personuppgifter. Det är förbjudet att behandla sådana personuppgifter enligt artikel 9.1 i dataskyddsförordningen, såvida behandlingen inte omfattas av något av undantagen i artikel 9.2.

Registrerades rätt till information

Personuppgiftsansvarigas skyldighet att självmant tillhandahålla registrerade information om behandlingen av personuppgifterna framgår av artiklarna 13 och 14 i dataskyddsförordningen. Det är förhållandevis omfattande upplysningar som ska lämnas till de registrerade. Utöver vad som framgår av artiklarna 13 och 14 ska den vårdgivare som är personuppgiftsansvarig enligt 2 kap. 6 § PDL lämna ytterligare information enligt 8 kap. 6 § PDL till den registrerade. Informationen enligt 8 kap. 6 § PDL ska omfatta bland annat vad som gäller i fråga om sökbegrepp, direktåtkomst och utlämnande av uppgifter på medium för automatiserad behandling.

Säkerhet i samband med behandlingen

Enligt artikel 32.1 i dataskyddsförordningen ska både den personuppgiftsansvarige och personuppgiftsbiträdet vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa en lämplig säkerhetsnivå till skydd för de uppgifter som behandlas. Vid bedömningen av vilka tekniska och organisatoriska åtgärder som är lämpliga ska den personuppgiftsansvarige och personuppgiftsbiträdet beakta den senaste utvecklingen, genomförandekostnaderna och behandlingens art, omfattning, sammanhang och ändamål samt riskerna för fysiska personers rättigheter och friheter. Enligt artikel 32.1 omfattar lämpliga skyddsåtgärder, när det är lämpligt, a) pseudonymisering och kryptering av personuppgifter, b) förmågan att fortlöpande säkerställa konfidentialitet, integritet, tillgänglighet och motståndskraft hos behandlingssystemen och -tjänsterna, c) förmågan att återställa tillgängligheten och tillgången till personuppgifter i rimlig tid vid en fysisk eller teknisk incident, och d) ett förfarande för att regelbundet testa, undersöka och utvärdera effektiviteten hos de tekniska och organisatoriska åtgärder som ska säkerställa behandlingens säkerhet.

Enligt artikel 32.2 i dataskyddsförordningen ska vid bedömningen av lämplig säkerhetsnivå särskild hänsyn tas till de risker som behandlingen medför, i synnerhet för oavsiktlig eller olaglig förstöring, förlust eller ändring eller till obehörigt röjande av eller obehörig åtkomst till de personuppgifter som överförts, lagrats eller på annat sätt behandlats.

Socialstyrelsen har i HSLF-FS 2016:40 med stöd av 3 § patientdataförordningen (2008:360) och efter samråd med IMY meddelat föreskrifter som behövs för verkställigheten av PDL i fråga om säkerhetsåtgärder vid helt eller delvis automatiserad behandling av personuppgifter. En personuppgiftsansvarig vårdgivare ska enligt 3 kap. 12 § HSLF-FS 2016:40 säkerställa att personuppgifter som behandlas i informationssystem säkerhetskopieras med en fastställd periodicitet och att säkerhetskopiorna förvaras på ett säkert sätt, väl åtskilda från originaluppgifterna. Föreskriften preciserar i 3 kap. 12 § således en säkerhetsåtgärd som ska vidtas av personuppgiftsansvariga. Vårdgivaren ska enligt 3 kap. 13 § besluta om hur länge säkerhetskopiorna ska sparas och hur ofta återläsningstester av kopiorna ska göras.

MedHelps personuppgiftsansvar

Av MedHelps anmälan av en personuppgiftsincident den 20 februari 2019 (IMY:s ärende PUI-2019-689) framgår att MedHelp uppger sig vara personuppgiftsansvarig såvitt avser behandling av känsliga personuppgifter i form av ljudfiler som har exponerats mot internet utan några skyddsmekanismer.

I detta tillsynsärende uppger MedHelp att bolaget är vårdgivare enligt definitionen i 1 kap. 3 § PDL och därmed personuppgiftsansvarig enligt 2 kap. 6 § samma lag för de personuppgifter som bolaget behandlar när enskilda ringer 1177. Bolaget uppger vidare att, som ett komplement till journalanteckningarna, sparas samtalen genom att spelas in och lagras. Dessa inspelningar är en del av vårddokumentationen. MedHelp anser sig vara personuppgiftsansvarig för de filer som lagrats på servern hos Voice för MediCalls räkning. Då samtalen inte kunde lagras hos Voice längre fördes de över till MedHelps servrar.

IMY delar MedHelps uppfattning att MedHelp är personuppgiftsansvarig vårdgivare enligt 2 kap. 6 PDL och att MedHelp för den individriktade vård som sker i samband med att enskilda ringer 1177 får behandla personuppgifter för ändamål som rör vårddokumentation, exempelvis genom inspelning av samtal till 1177.

Ansvar för behandling av personuppgifter om vårdsökande som MediCall utfört

MedHelps uppgifter i tillsynsärendet

Beträffande MediCalls roll vid sjukvårdsrådgivning via telefon har MedHelp bland annat uppgett följande.

MedHelp har anlitat MediCall som underleverantör för sjukvårdsrådgivning via telefon när enskilda ringer 1177. MediCall är ett thailändskt bolag med verksamhet i Thailand. MedHelp mottar cirka 3 miljoner samtal per år inom ramen för 1177. 20 procent av trafiken går till MediCall och resten till MedHelp. Alla sjuksköterskor har svensk sjuksköterskelegitimation och uppfyller kraven i avtalen med regionerna. Sjuksköterskorna som jobbar för MediCall är anställda av MediCall. Sjuksköterskor hos både MedHelp och MediCall för anteckningar i MedHelps journalsystem Princess och det sker inspelning av telefonsamtalen till 1177.

MedHelp är ansvarig vårdgivare. Vårdgivare och patient befinner sig i Sverige när vården ges. MediCall är journalföringspliktigt. För att spela in samtalen används intresseavvägning som rättslig grund.

MedHelp ingick den 15 oktober 2012 ett avtal med MediCall avseende sjukvårdsrådgivning och i samband med det slöts ett personuppgiftsbiträdesavtal. Parterna ingick den 1 oktober 2016 ett tilläggsavtal och ett nytt avtal benämnt "Avtal avseende sjukvårdsrådgivningstjänster på telefon". Ett tilläggsavtal till detta avtal upprättades och undertecknades den 1–2 mars 2019. I bilaga 4 till tilläggsavtalet finns även ett nytt personuppgiftsbiträdesavtal som ersätter det tidigare personuppgiftsbiträdesavtalet från 2012. MedHelp har uppgett att avtalet och personuppgiftsbiträdesavtalet upphör den 31 augusti 2019, varvid även MediCalls behandling av personuppgifter relaterade till 1177 upphör.

MediCalls uppgifter i incidentanmälan

Efter att IMY ställt frågor till MediCall har MediCall den 19 juni 2019 kompletterat sin anmälan av personuppgiftsincidenten och därvid uppgett bland annat följande.

MediCall är ett thailändskt bolag, som tillhandahåller rådgivning per telefon och andra kommunikationsvägar i enlighet med MedHelps standards och rutiner på uppdrag av MedHelp. Verksamheten bedrivs enbart i Thailand. Personuppgifterna kommer till tjänstgörande sjuksköterska via MedHelps journalsystem på en skärm. Sjuksköterskan svarar och ser information baserat på vad den inringande knappat in. Efter samtalet eller under samtalets gång förs en journal. När samtalet avslutats stängs journalen ner och kan ej öppnas av sjuksköterskan igen. Samtalet lagras i MedHelps system direkt. MediCall ser alltså journalen i MedHelps system, arbetar i systemet, och dokumenterar i MedHelps system, ingen information sparas av MediCall. It-systemet heter Collab.

När incidenten inträffade kom samtalen in via Biz, som hanterar inkommande och utgående samtal. Samtalen spelades in av Biz och lagrades av Voice på uppdrag av MedHelp. MediCall har i sitt avtal 2012-09-02 med MedHelp en klausul som föreskriver att behandling av personuppgifter ska ske enligt gällande lag. Nytt personuppgiftsbiträdesavtal inklusive avtal om sekretess tecknades den 1 mars 2019. MediCall har angett Voice som personuppgiftsbiträde men är lite osäkra i denna fråga då MediCall ser dem som leverantör direkt till MedHelp. Inget personuppgiftsbiträdesavtal mellan MediCall och Voice har tecknats.

Den 29 augusti 2019 har MediCall på eget initiativ gett in ett dokument till IMY som komplettering till sin anmälan av personuppgiftsincident. Överst i dokumentet, som är daterat den 30 oktober 2012, anges Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, Stockholms läns landsting, diarienummer HSN 0805-0652 och ämnet "Angående begäran om godkännande av underleverantör". Under rubriken "Beskriv hur ni säkerställer att avtalet uppfylls med hjälp av underleverantören avseende punkterna" framgår bland annat att MedHelp gör detta för att förbättra bemanningen vid jourtid vilket kommer ge en högre tillgänglighet för sjukvårdsrådgivningen per telefon åt Vårdguiden (punkt 3). I punkt 5 anges att samtliga tjänster som MediCall utför kommer följa MedHelps kvalitetsledningssystem.

IMY:s bedömning

Svensk hälso- och sjukvård har en omfattande reglering. Utöver bestämmelserna i dataskyddsförordningen är HSL av central betydelse. Lagen innehåller bestämmelser om hur svensk hälso- och sjukvårdsverksamhet ska organiseras och bedrivas. Åtgärder för att medicinskt förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador definieras som hälso- och sjukvård, 2 kap. 1 § HSL. Med huvudman avses den region eller den kommun som enligt lagen ansvarar för att erbjuda hälso- och sjukvård till befolkningen i regionen eller kommunen. Inom en huvudmans geografiska område kan en eller flera vårdgivare bedriva verksamhet, 2 kap. 2 § HSL. Med vårdgivare avses

statlig myndighet, region, kommun, annan juridisk person eller enskild näringsidkare som bedriver hälso- och sjukvårdsverksamhet, 2 kap. 3 § HSL.

Regioner och kommuner får med bibehållet huvudmannaskap sluta avtal med någon annan om att utföra de uppgifter som landstinget eller kommunen ansvarar för, 15 kap. 1 § HSL. Den som har ett författningsreglerat ansvar för att vård ges betecknas huvudman. Ansvaret innebär inte en skyldighet att själv bedriva verksamheten, utan driften kan ligga på någon annan som då betecknas vårdgivare (prop. 1981/82:97 s. 33 f.). Det offentliga ansvaret som huvudman innebär inte bestämmanderätt över vårdgivarens dagliga verksamhet och det frångår inte heller vårdgivaren ansvaret som följer med rollen som vårdgivare (prop. 2016/17:43 s. 86).

MedHelp är personuppgiftsansvarig vårdgivare för den behandling av personuppgifter som sker i samband med den sjukvårdsrådgivning som MedHelp har fått i uppdrag av regionerna att utföra. Det innebär att MedHelp enligt artikel 5.2 i dataskyddsförordningen ska kunna visa att personuppgifterna behandlas på ett sätt så att principerna i artikel 5.1 efterlevs.

För att en behandling av personuppgifter ska vara laglig krävs att den har stöd i någon av de rättsliga grunder som anges i artikel 6.1 i dataskyddsförordningen. Vid behandling för hälso- och sjukvårdsändamål är det främst artikel 6.1 c (rättslig förpliktelse) eller 6.1 e (allmänt intresse eller myndighetsutövning) som kan vara tillämpliga. Enligt artikel 6.3 ska den grund för behandlingen som anges i artikel 6.1 c och e fastställas i enlighet med unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av. Det innebär att om en vårdgivares behandling av personuppgifter är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse eller utföra en uppgift av allmänt intresse så krävs för att behandlingen ska vara laglig att den rättsliga förpliktelsen eller uppgiften av allmänt intresse regleras i nationell rätt (eller i unionsrätten).

Inom hälso- och sjukvården kompletteras dataskyddsförordningen av PDL, som innehåller bestämmelser bland annat om vem som är personuppgiftsansvarig, om skyldigheten att föra patientjournal och om tillåtna ändamål för behandling av personuppgifter. Enligt 1 kap. 3 § PDL omfattar PDL:s tillämpningsområde verksamhet som avses i bland annat hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), HSL. Fastställandet i 2 kap. 6 § PDL av att vårdgivaren är personuppgiftsansvarig är en nationell precisering av artikel 4.7 i dataskyddsförordningen.

En vårdgivare behöver behandla uppgifter om hälsa och ibland även andra särskilda kategorier av personuppgifter enligt artikel 9.1 i dataskyddsförordningen, s.k. känsliga personuppgifter. Det är som utgångspunkt förbjudet att behandla känsliga personuppgifter enligt samma artikel. De undantag som finns från förbudet framgår av artikel 9.2. För hälso- och sjukvård finns ett undantag i artikel 9.2.h som är tillämpligt under förutsättning att det finns en lagreglerad tystnadsplikt enligt artikel 9.3.

För svensk hälso- och sjukvård är det huvudsakligen regleringen i HSL och PDL samt av tystnadsplikten i OSL och i 6 kap. 12-15 §§ PSL som anger det rättsliga stödet för att en behandling av personuppgifter är laglig på det sätt som avses i artikel 6.1 e, 6.2 och 6.3 samt 9.2 h och 9.3 i dataskyddsförordningen (prop. 2017/18:105 s. 58 och 94 samt prop. 2017/18:171 s. 105).

Genom såväl MedHelps som MediCalls uppgifter har det framkommit att både MedHelp och MediCall har vidtagit åtgärder som faller in under begreppet hälso- och

sjukvård enligt definitionen i 2 kap. 1 § HSL såvitt avser 1177 genom sina åtgärder för att medicinskt förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador. Förhållandet är reglerat genom avtal och personuppgiftsbiträdesavtal. MediCall har för att kunna utföra vården behandlat personuppgifter. Det har skett genom att MediCall tagit del av personuppgifter gällande vårdsökande på en dataskärm via MedHelps journalsystem och genom att svara vid uppringning på 1177. MediCall har under samtalet samlat in personuppgifter genom att föra in vårddokumentation i MedHelps journalsystem vilket också inneburit en behandling av personuppgifter.

MediCall är emellertid ett thailändskt bolag som bedriver verksamheten i Thailand. Det innebär de svenska bestämmelserna på hälso- och sjukvårdens område inte är tillämpliga, även om sjuksköterskorna som arbetar hos MediCall har svensk legitimation. MediCall har således inte ålagts nationella uppgifter och ansvar genom bestämmelserna i HSL och är inte vårdgivare enligt svensk rätt. MediCall omfattas därför inte heller av tillämpningsområdet för PDL enligt 1 kap. 3 § PDL, där det anges att PDL tillämpas vid vårdgivares behandling av personuppgifter inom hälso- och sjukvården. Det innebär vidare att MediCall inte kan vara journalföringspliktigt enligt 3 kap. PDL, såsom MedHelp uppgett.

Tystnadsplikten för privata vårdgivare regleras i 6 kap. 12–15 §§ PSL. Det anges, som huvudregel, att den som tillhör eller tillhört hälso- och sjukvårdspersonal inom den enskilda hälso- och sjukvården inte får obehörigen röja vad han eller hon i sin verksamhet har fått vet om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden. Av 1 kap. 2 § PSL framgår att med hälso- och sjukvård avses i PSL verksamhet som omfattas av HSL eller andra nationella regleringar på hälso- och sjukvårdsområdet som exempelvis tandvårdslagen, lagen om försäkringsmedicinska utredningar m.fl. Verksamheten i MediCall omfattas inte av de nationella bestämmelserna vare sig i HSL eller i någon av de andra angivna författningarna vilket innebär att inte heller 6 kap. PSL är tillämpligt. MediCall saknar därför en enligt svensk rätt reglerad tystnadsplikt.

Bestämmelserna i 6 kap. PDL om sammanhållen journalföring och i 25 kap. 11 § 3 OSL innebär att två eller flera svenska vårdgivare kan inleda ett frivilligt samarbete i vårdsyfte genom att följa bestämmelserna i 6 kap. PDL (jfr prop. 2007/08:126 s. 132 f om att den enskilda hälso- och sjukvården kan söka ledning för bedömningar av tystnadsplikten i sekretessbestämmelser). Om MediCall varit en svensk vårdgivare – dvs. omfattats av HSL, PSL och PDL – hade MedHelp och MediCall kunnat inleda ett frivilligt samarbete i vårdsyfte genom att följa bestämmelserna i 6 kap. PDL om sammanhållen journalföring.

MedHelp är vårdgivare och det rättsliga stödet för behandlingen av här aktuella personuppgifter är rättslig förpliktelse eller allmänt intresse enligt artikel 6.1 c eller e i dataskyddsförordningen, som fastställts i svensk rätt i författningar såsom PDL och HSL i enlighet med artikel 6.3 i dataskyddsförordningen. Rättsligt stöd för att få behandla känsliga personuppgifter trots förbudet i artikel 9.1 finns i artikel 9.2 h och 9.3. Intresseavvägning enligt artikel 6.1 f i dataskyddsförordningen är i detta sammanhang inte en tillämplig rättslig grund.

MedHelp har genom att anlita MediCall som underleverantör för sjukvårdsrådgivning via telefon när enskilda ringer 1177 bedrivit hälso- och sjukvård och har därvid låtit MediCall behandla personuppgifter utan rättsligt stöd i svensk rätt och utan att det föreligger en lagreglerad tystnadsplikt på det sätt som krävs enligt artikel 9.3 i dataskyddsförordningen.

MedHelp ingick den 15 oktober 2012 ett avtal med MediCall avseende "Sjukvårdsrådgivning" och i samband med det slöts ett personuppgiftsbiträdesavtal. Parterna ingick den 1 oktober 2016 ett tilläggsavtal och ett nytt avtal benämnt "Avtal avseende sjukvårdsrådgivningstjänster på telefon". Ett tilläggsavtal till detta avtal upprättades och undertecknades den 1–2 mars 2019. I bilaga 4 till tilläggsavtalet finns även ett nytt personuppgiftsbiträdesavtal som ersätter det tidigare personuppgiftsbiträdesavtalet från 2012.

Det förhållandet att de svenska reglerna gällande hälso- och sjukvård inte gäller för ett thailändskt bolag kan inte ersättas med ett personuppgiftsbiträdesavtal eller någon annan avtalskonstruktion. Med personuppgiftsbiträde avses en fysisk eller juridisk person, offentlig myndighet, institution eller annat organ som behandlar personuppgifter för den personuppgiftsansvariges räkning, artikel 4.8 i dataskyddsförordningen. MediCall bedriver vård och kan inte utgöra ett personuppgiftsbiträde i det sammanhanget, då en vårdgivare måste ha ett självständigt stöd för att behandla personuppgifter, vilket MediCall saknar.

IMY konstaterar att MedHelp, som personuppgiftsansvarig vårdgivare enligt 2 kap. 6 § PDL, i vart fall från den 25 maj 2018 till den 31 augusti 2019 i samband med att vårdsökande ringer 1177 för sjukvårdsrådgivning lämnat ut personuppgifter dels på dataskärm, dels via telefon till MediCall samt lätit MediCall samla in personuppgifter för MedHelps vårddokumentation trots att MediCall inte omfattas av HSL och därmed inte heller omfattas av bestämmelserna i PSL och PDL. Dessa behandlingar har saknat rättsligt stöd i svensk rätt på det sätt som krävs enligt artikel 6.3 och utförts utan att det föreligger en lagreglerad tystnadsplikt på det sätt som krävs enligt artikel 9.3 i dataskyddsförordningen. Behandlingarna har således saknat laglig grund enligt artikel 6 och utförts i strid mot förbudet att behandla känsliga personuppgifter i artikel 9.1 i dataskyddsförordningen. Därigenom har behandlingen även skett i strid med principen om laglighet i artikel 5.1 a i dataskyddsförordningen.

Ansvaret för personuppgiftsincidenten i lagringsservern Voice NAS

Uppgifter från MedHelp, Medical och Voice i incidentanmälningarna

I MedHelps anmälan av personuppgiftsincident beskrivs incidenten som att känsliga personuppgifter hade exponerats mot internet utan några skyddsmekanismer och att ett okänt antal ljudfiler varit tillgängliga. Incidenten rör patienter och anställda hos den personuppgiftsansvariges underleverantör. Personuppgifter som omfattats av incidenten anges vara hälsa, sexualliv, personnummer, födelsedatum, identifierande information, till exempel för- och efternamn samt kontaktinformation. Vidare framgår att MedHelp fick kännedom om personuppgiftsincidenten av Inera AB:s vice vd.

IMY mottog den 21 februari 2019 MediCalls anmälan av en personuppgiftsincident (IMY:s ärende PUI-2019-698). Incidenten beskrivs som "Intrång i underleverantörs (Voice Integrate Nordic ab) server." Incidenten rör patienter. Personuppgifter som omfattats av incidenten anges vara hälsa, personnummer och identifierande information, till exempel för- och efternamn. Efter att IMY ställt frågor till MediCall uppgav MediCall den 19 juni 2019 bland annat att samtalen lagrades hos Voice på uppdrag av MedHelp.

IMY mottog den 21 februari 2019 Voice:s anmälan av personuppgiftsincident (IMY:s ärende PUI-2019-705). Incidenten beskrivs som att ett säkerhetshål i en lagringsserver upptäcktes av Computer Sweden som publicerade denna information i en artikel.

Incidenten rör patienter och företagsanvändare i mindre omfattning. Personuppgifter som omfattats av incidenten anges vara hälsa, personnummer, identifierande information till exempel för- och efternamn samt kontaktinformation.

Uppgifter från Voice i tillsynsärendet DI-2019-2488

Voice har bland annat uppgett följande.

Voice stängde ned lagringsservern den 18 februari 2019 och ändrade så att servern inte längre var nåbar via internet genom att ip-tables (ett brandväggsverktyg för att tillåta eller blockera åtkomstmöjligheter i nätverk) infördes direkt i servern. Efter att incidenten uppmärksammats ville MedHelp att it-forensiker skulle undersöka lagringsservern Voice NAS. MedHelp fick därför tillstånd att komma in på Voice NAS den 20 februari 2019. MedHelp ska även ha börjat flytta över innehållet i Voice NAS till MedHelps egna servrar. Om flytten av uppgifterna skedde genom enbart kopiering av filerna eller genom att filerna togs bort i samband med kopieringen var okänt för Voice. Voice har uppgett på IMY:s fråga den 14 mars 2019, om det fanns några samtalsfiler kvar på Voice NAS, att samtalen hade raderats på begäran av MedHelp den 7 mars 2019.

Voice och MedHelp har ingått "Leveransavtal – tjänster" undertecknat den 1 september 2012. Enligt avtalet har Voice och MedHelp sedan många år haft ett tätt samarbete inom teknik, säkerhet och möjliga förbättringar inom både teknik, tjänster samt produktion. Avtalet beskriver tjänster som "Recording (inom system) CC-50, "Inspelning av samtal", "Sökfunktioner för återsökning" och "Filtrering eller borttagning av inspelningar enligt kunds önskemål". Leveransavtalet gäller fr.o.m. 2012-09-01 t.o.m. 2019-06-30.

Per den 18 februari 2019 fanns 2,7 miljoner filer på lagringsservern Voice NAS, att dessa filer inte motsvarar 2,7 miljoner samtal, men att ett samtal motsvarar i genomsnitt cirka tre till fyra filer och att ett samtal kan utgöra upp till tio filer.

Det uppstår ett samtalsflöde när en person ringer till 1177. De inspelade samtalen är samtal från personer som ringt 1177 sjukvårdsupplysningen och sedan kopplas vidare till MedHelp och MediCall.

Voice uppdrag enligt avtal med MedHelp och MediCall har varit att leverera samtal via sina växlar samt ge support för funktioner och programvaror som omfattats av avtalet. Voice har tagit fram programvaran Biz. Det är riktigt att datafiler med inspelade samtal kommit att överföras från MedHelp till Voice NAS, en nätverksansluten lagringsenhet. Det har föranletts av att MedHelps egen server hade kraschat. MedHelps serverproblem började redan 2013 för att därefter eskalera och leda till en akut situation hösten 2015. Voice ledning deltog inte i detta beslut eller verkställde det, utan fick kännedom om att filerna fanns där den 18 februari 2019 när incidenten uppmärksammades i media.

Inga inspelningar skulle ha lagrats hos Voice. En månad innan dataskyddsförordningen skulle träda i kraft skickade MedHelp plötsligt över ett personuppgiftsbiträdesavtal. Något sådant hade inte tidigare funnits mellan parterna. Avtalet presenterades som ett standardavtal som alla avtalsparter behövde ingå inför att dataskyddsförordningen trädde i kraft.

MedHelps uppgifter i tillsynsärendet

MedHelp har uppgett bland annat följande i detta tillsynsärende.

MedHelp kände till att MediCall lagrade samtal hos Voice, men MedHelp kände inte till att servern gjorts nåbar utan skyddsmekanismer från internet. Medicalls sjuksköterskor kopplades till Medhelps nät från den 23 februari 2019, istället för till telefonlösningen Biz hos Voice. Detta innebär att samtalen som ringdes in omdirigerades till Medhelps servrar och infrastruktur, bland annat till Collab som är en telefonlösning som Medhelp själva drifvar.

MedHelp mottar cirka 3 miljoner samtal per år inom ramen för 1177. Åttio procent av dessa hanteras av MedHelp och tjugo procent hanteras av Medicall, som tidigare använde it-lösningen Biz där det ingår ljudfilslagring. Voice hade byggt en webbapplikation som gör att man ska kunna lyssna på ljudfilerna. MedHelp har använt applikationen för samtalsuppföljning. För att kunna ta del av inspelningar har MedHelps personal varit tvungen att vara inloggad i MedHelps interna miljö och utöver det även autentisera sig i webbapplikationen. Av för MedHelp okänd anledning kom det lagrade innehållet sedan ut på nätet. Då samtalen inte kunde lagras hos Voice längre fördes de över till MedHelps servrar. MedHelps lagringsenheter har aldrig kraschat. MedHelp hade inte några serverproblem som ledde till en akut situation hösten 2015. Det har aldrig skett någon överföring av datafiler med inspelade patientsamtal från MedHelp till Voice. MedHelp har vid all tid lagrat inspelningar av patientsamtal uteslutande i egen regi på egna lagringsenheter. Voice har aldrig lagrat inspelningar på uppdrag av MedHelp. Däremot har Voice lagrat inspelningar av patientsamtal på uppdrag av MedHelps underleverantör MediCall.

Ett avtal benämnt "Personuppgiftsbiträdesavtal" undertecknades av MedHelp den 7 maj 2018 och av Voice den 10 maj 2018. Voice benämns som leverantören i avtalet, där bland annat framgår följande. MedHelp har ingått avtal med kunder och partners t.ex. vad avser ett avtal om att MedHelp ska tillhandahålla sjukvårdsrådgivning till kunder och partners. Avtalet reglerar MedHelp-koncernens överlämnande av personuppgifter till leverantören i anledning av tjänsteavtal och övriga avtal träffade mellan MedHelp och leverantören. Av punkt 11 framgår att MedHelp har rätt att efter skäligt varsel och på lämpligt sätt bereda sig och/eller dennes representant möjlighet att inspektera att leverantörens behandling av personuppgifter sker i överensstämmelse med tjänsteavtal och att leverantören har vidtagit lämpliga säkerhetsåtgärder för att skydda de personuppgifter som behandlas på uppdrag av MedHelp-koncernen. Vidare framgår bland annat att part ska löpande under avtalsperioden genomföra kontroll av att informationssäkerhetsarbetet är i enlighet med vid var tid gällande lagar och förordningar vilket bland annat innebär att part ska genomföra interna granskningar, skyddsåtgärder samt riskanalyser.

IMY:s bedömning

Ljudfilerna i lagringsservern Voice NAS hos Voice innehöll inspelade samtal till 1177 som sjuksköterskor hos MediCall besvarat. Såsom konstateras ovan är MedHelp i egenskap av vårdgivare personuppgiftsansvarig för dessa personuppgifter. Personuppgiftsansvaret omfattar ett ansvar för att personuppgifterna behandlas i enlighet med gällande dataskyddsregler. Det framgår bland annat av de grundläggande principerna i artikel 5 och av artikel 24. Det omfattar enligt artikel 5.2 också att man ska kunna visa att man gör det.

Att MedHelp genom avtal låtit MediCall och Voice behandla personuppgifterna påverkar inte omfattningen av MedHelps ansvar. Det är den personuppgiftsansvarige som har det yttersta ansvaret för en korrekt och laglig behandling av personuppgifterna. MedHelp har därvid också ansvaret för säkerheten i samband med behandlingen.

Såsom konstaterats tidigare är det frågan om personuppgifter som dokumenterats i samband med sjukvårdsrådgivning när vårdsökande ringt 1177 i regionerna Stockholm, Sörmland och Värmland. Det är frågan om en verksamhet som MedHelp är vårdgivare och därmed personuppgiftsansvarig för. MedHelp måste därför i egenskap av personuppgiftsansvarig vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa en säkerhetsnivå som är lämplig i förhållande till risken. Vid bedömningen av lämplig säkerhetsnivå ska särskild hänsyn tas till de risker som behandlingen medför, i synnerhet från oavsiktlig eller olaglig förstöring, förlust eller ändring eller till obehörigt röjande av eller obehörig åtkomst till de personuppgifter som överförts, lagrats eller på annat sätt behandlats, artikel 32.1 och 2 i dataskyddsförordningen. Att säkerställa en lämplig säkerhet innebär att man måste anpassa säkerhetsnivån till riskerna för den aktuella behandlingen.

Medicalls behandling avsåg 20 procent av de cirka 3 miljoner telefonsamtal som MedHelp tog emot årligen via 1177, totalt ca 600 000 samtal per år. Voice uppger i tillsynsärendet DI-2019-2488 att det per den 18 februari 2019 fanns 2,7 miljoner filer på lagringsservern Voice NAS, att dessa filer inte motsvarar 2,7 miljoner samtal, men att ett samtal motsvarar i genomsnitt cirka tre till fyra filer och att ett samtal kan utgöra upp till tio filer. IMY uppskattar utifrån genomsnittet antalet lagrade samtal i Voice NAS till mellan 650 000 och 900 000. Det är med andra ord frågan om ett mycket stort antal samtal.

Beträffande samtalens karaktär kan konstateras att de rör sjukvårdsrådgivning och att hälsouppgifterna är det centrala. Hälsouppgifter utgör känsliga personuppgifter enligt artikel 9 i dataskyddsförordningen och ställer höga krav på säkerheten för uppgifterna.

Behandling av personuppgifter inom hälso- och sjukvården innebär generellt en hög risk för de registrerades fri- och rättigheter.

Vården ska särskilt bygga på respekt för patientens självbestämmande och integritet, 5 kap. 1 § 3 HSL. Personuppgifter ska utformas och i övrigt behandlas så att patienters och övriga registrerades integritet respekteras samt ska dokumenterade personuppgifter hanteras och förvaras så att obehöriga inte får tillgång till dem, vilket framgår av artiklarna 5.1 f och 32 i dataskyddsförordningen samt av 1 kap. 2 § andra och tredje styckena PDL. Det finns även särskilt reglerat i HSLF-FS 2016:40 hur personuppgifter om patienter ska skyddas.

Alla som är sjuka har rätt att få tillgång till vård. Vårdsökande personer som ringer till 1177 får anses ha en hög förväntan på att obehöriga inte ska kunna ta del av uppgifter som förmedlas i ett samtal eftersom patienter har rätt till en konfidentiell och förtroendefull kontakt med vården. För privata vårdgivare regleras tystnadsplikten i 6 kap. 12–15 §§ PSL, som hälso- och sjukvårdspersonalen hos en privat vårdgivare ska följa.

Enligt artikel 32.1 i dataskyddsförordningen ska personuppgiftsansvarig vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa en säkerhetsnivå som är lämplig i förhållande till risken till skydd för de uppgifter som behandlas. Enligt artikel 32.2 ska vid bedömningen av lämplig säkerhetsnivå särskild hänsyn tas till de risker som behandlingen medför, i synnerhet från oavsiktlig eller olaglig förstöring, förlust eller ändring eller till obehörigt röjande av eller obehörig åtkomst till de personuppgifter som överförts, lagrats eller på annat sätt behandlats.

Förmågan att fortlöpande säkerställa konfidentialitet, integritet, tillgänglighet och motståndskraft hos behandlingssystem och -tjänster är enligt artikel 32.1 b i dataskyddsförordningen en åtgärd som kan vara lämplig när det gäller att säkerställa en säkerhetsnivå som är lämplig i förhållande till risken. En annan åtgärd som kan vara lämplig när det gäller att säkerställa en säkerhetsnivå som är lämplig i förhållande till risken är enligt artikel 32.1 d i dataskyddsförordningen ett förfarande för att regelbundet testa, undersöka och utvärdera effektiviteten hos de tekniska och organisatoriska åtgärder som ska säkerställa behandlingens säkerhet.

Mot bakgrund av personuppgifternas känsliga karaktär, att personuppgifterna samlats in i ett förtroligt sammanhang som rör sjukvårdsrådgivning, behandlingens omfattning och behandlingens höga risker ställs enligt IMY:s uppfattning sammanfattningsvis höga krav på att vidta långtgående säkerhetsåtgärder enligt artikel 32.1 i dataskyddsförordningen. MedHelps ansvar omfattar även den lagring av personuppgifter om vårdsökande som skett i Voice NAS.

IMY konstaterar att ett stort antal samtal till 1177 som lagrats i Voice NAS exponerats mot internet under okänd tid utan skydd fram till den 18 februari 2019 då Voice vidtog åtgärder för att förhindra exponering mot internet. En exponering av personuppgifter mot internet utan skydd innebar att personuppgifterna var åtkomliga för alla som hade en internetuppkoppling. Det innebar en hög risk för obehörigt röjande av eller obehörig åtkomst till personuppgifterna.

MedHelp har uppgett att MedHelp inte kände till att personuppgifterna i Voice NAS blivit nåbara utan skyddsmekanismer, att det lagrade innehållet kom ut på nätet av okänd anledning för MedHelp och att MedHelp fick kännedom om personuppgiftsincidenten av Inera AB:s vice vd. IMY konstaterar att MedHelp agerat först efter incidenten genom att undersöka Voice NAS, föra över vårddokumentationen till egna servrar och ge Voice instruktion om radering av samtalen, vilket Voice utförde den 7 mars 2019.

IMY konstaterar mot denna bakgrund att MedHelp har saknat tillräcklig förmåga att fortlöpande säkerställa konfidentialitet, integritet, tillgänglighet och motståndskraft hos behandlingssystemen och -tjänsterna. Enligt IMY har MedHelp även saknat ett verkningfullt förfarande för att regelbundet testa, undersöka och utvärdera effektiviteten hos de tekniska och organisatoriska åtgärder som ska säkerställa behandlingens säkerhet.

IMY konstaterar att det är frågan om många personuppgifter, som både är känsliga och föremål för tystnadsplikt, och att de exponerats mot internet utan skydd vilket inneburit de varit åtkomliga för alla som hade en internetuppkoppling. MedHelp har således inte skyddat personuppgifterna mot obehörigt röjande eller obehörig åtkomst och därmed inte iakttagit sin skyldighet som personuppgiftsansvarig att vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder som säkerställt en säkerhetsnivå som är lämplig i förhållande till risken i enlighet med artikel 32.1 i dataskyddsförordningen.

Enligt den grundläggande säkerhetsprincipen i artikel 5.1 f i dataskyddsförordningen ska personuppgifter behandlas på ett sätt som säkerställer lämplig säkerhet för personuppgifterna, inbegripet skydd mot obehörig eller otillåten behandling och mot förlust, förstörelse eller skada genom olyckshändelse, med användning av lämpliga tekniska eller organisatoriska åtgärder. Att personuppgifterna har exponerats mot internet utan skydd mot obehörigt röjande eller obehörig åtkomst innebär enligt IMY att

bristen i säkerheten varit av sådant allvarligt slag att den även innebär en överträdelse av artikel 5.1 f i dataskyddsförordningen.

Skyldigheten att lämna information till vårdsökande

IMY har den 25 juni 2019 tagit del av en utskrift från www.1177.se om 1177 sjukvårdsrådgivning på telefon. På webbsidan framgår att bakom 1177 Vårdguiden står den svenska sjukvården genom alla regioner i samverkan. 1177 är ett nationellt telefonnummer för sjukvårdsrådgivning som man kan ringa dygnet runt. Varje region driver sin egen verksamhet för sjukvårdsrådgivning antingen i egen regi eller genom upphandlad underleverantör. De samtal som är rådgivningssamtal journalförs. Frågan "Vem är ansvarig för att personuppgifterna hanteras rätt?" besvaras enligt följande. "Det är din vårdgivare som har ansvar för att personuppgifterna hanteras på ett korrekt och lagligt sätt. När vården ges av en region är det en eller flera styrelser i regionen som är ytterst ansvariga. Inom den privata vården är det företaget eller den verksamhet som bedriver vården som är ansvariga."

MedHelp uppgav bland annat följande vid inspektionen den 20 mars 2019. MedHelp mottar cirka 3 miljoner samtal per år inom ramen för 1177. Vilken information om personuppgiftsbehandling som ska lämnas och av vem regleras i avtalet med Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, HSF (Region Stockholm, IMY:s anm.), som ansvarar för att informera de som ringer sjukvårdsupplysningen 1177. För några veckor sedan lämnades ingen information, men nu lämnas viss information. MedHelp har inte tillgängligt vilken information som ges i talsvaret. MedHelp kan inte rent praktiskt lämna information i talsvaret eftersom det är HSF som styr det. MedHelp representerar HSF och varumärket 1177, så MedHelp får inte säga till en person att denna har kommit till MedHelp. MedHelp lämnar information på sin hemsida om att MedHelp behandlar personuppgifter. Den 25 april 2019 uppger MedHelp att för Region Stockholm informeras den inringande om att samtalet kommer spelas in i patientsäkerhets- och kvalitetssyfte, att avtalet med Region Stockholm utgör ett offentligt upphandlat avtal där avtalsvillkoren således upprättats av regionen samt att som tjänsteleverantör till regionen är det inte möjligt för MedHelp att bestämma vilken information till registrerade som ska lämnas.

IMY:s bedömning

Den som är personuppgiftsansvarig ska enligt artikel 12.1 i dataskyddsförordningen vidta lämpliga åtgärder för att till den registrerade tillhandahålla all information enligt artiklarna 13 och 14 i en koncis, klar och tydlig, begriplig och lätt tillgänglig form, med användning av klart och tydligt språk, i synnerhet för information som är särskilt riktad till barn. I artikel 13 anges vilken information som den personuppgiftsansvarige ska tillhandahålla om personuppgifterna samlas in från den registrerade.³ Den personuppgiftsansvarige ska enligt artikel 13.1 lämna information om bland annat identitet och kontaktuppgifter för den personuppgiftsansvarige, kontaktuppgifter för dataskyddsombudet i tillämpliga fall, ändamålen med den behandling för vilken personuppgifterna är avsedda samt den rättsliga grunden för behandlingen. Den personuppgiftsansvarige ska också enligt artikel 13.1 f lämna särskild information om denne avser att föra över personuppgifter till ett tredjeland.⁴

³ Artikel 14 i dataskyddsförordningen anger vilken information som den personuppgiftsansvarige ska tillhandahålla om personuppgifterna inte samlas in från den registrerade.

⁴ I tillämpliga fall information om att den personuppgiftsansvarige avser att överföra personuppgifter till ett tredjeland eller en internationell organisation och huruvida ett beslut av kommissionen om adekvat skyddsnivå föreligger eller saknas eller, när det gäller de överföringar som avses i artikel 46, 47 eller artikel 49.1 andra stycket, hänvisning till lämpliga eller passande skyddsåtgärder och hur en kopia av dem kan erhållas eller var dessa har gjorts tillgängliga.

Informationsskyldigheten är omfattande och en grundläggande förutsättning för att enskilda ska få kunskap om och kontroll över hur deras personuppgifter behandlas. Krav på öppenhet är en grundläggande princip enligt artikel 5.1 a i dataskyddsförordningen. Av skäl 60 i dataskyddsförordningen framgår att principerna om rättvis och öppen behandling fordrar att den registrerade informeras om att behandling sker och syftet med den. Den personuppgiftsansvarige bör till den registrerade lämna all ytterligare information som krävs för att säkerställa en rättvis och öppen behandling, med beaktande av personuppgiftsbehandlingens specifika omständigheter och sammanhang.

Information ska enligt artikel 13.2 lämnas bland annat om att det föreligger en rätt att av den personuppgiftsansvarige begära tillgång till personuppgifter. En vårdgivare ska också följa 8 kap. 6 § PDL som anger vilken information som vårdgivaren ska lämna till den registrerade utöver vad som framgår av artiklarna 13 och 14. Den informationen ska omfatta bland annat vad som gäller i fråga om sökbegrepp, direktåtkomst och utlämnande av uppgifter på medium för automatiserad behandling.

IMY konstaterar att det offentliga ansvaret för Region Stockholm som huvudman enligt HSL inte innebär någon bestämmanderätt över MedHelps dagliga verksamhet och det fråntar inte MedHelp ansvaret som följer med rollen som vårdgivare och personuppgiftsansvarig. Ansvarsskyldigheten i artikel 5.2 i dataskyddsförordningen innebär att det är MedHelp som ansvarar för och ska kunna visa att MedHelp efterlever de grundläggande dataskyddsprinciperna i artikel 5.1. Det är därmed MedHelp som har det yttersta ansvaret för att principen om öppenhet följs genom att vårdsökande får nödvändig information om personuppgiftsbehandlingen.

När en vårdsökande ringer 1177 samlar MedHelp som personuppgiftsansvarig vårdgivare in personuppgifter för ändamål som rör vårddokumentation. IMY konstaterar att det enligt artikel 13 i dataskyddsförordningen och 8 kap. 6 § PDL ställs omfattande krav på information som MedHelp inte lämnar. Det är inte tillräckligt att MedHelp i ett talsvarsmeddelande informerar vårdsökande om att samtalet kommer spelas in i patientsäkerhets- och kvalitetssyfte. Exempelvis saknas helt information om att MedHelp är personuppgiftsansvarig, om MedHelps kontaktuppgifter, om att personuppgifter samlas in för ändamål som rör vårddokumentation, om den rättsliga grunden för behandlingen samt om att det föreligger en rätt att av den personuppgiftsansvarige begära tillgång till personuppgifter. Det har också helt saknats information om att personuppgifter överförts till tredje land. Även den kompletterande information som krävs enligt 8 kap. 6 § PDL saknas.

Genom att MedHelp inte informerar vårdsökande i samband med insamlingen av personuppgifterna vid telefonsamtal till 1177, utöver ett talsvarsmeddelande att samtalet spelas in i patientsäkerhets- och kvalitetssyfte, konstaterar IMY att MedHelp har behandlat personuppgifter i strid med artikel 13 och det preciserade kravet på information till registrerade som framgår av 8 kap. 6 § PDL.

Av artikel 5.1 a i dataskyddsförordningen framgår att personuppgifter ska behandlas på ett lagligt, korrekt och öppet sätt i förhållande till den registrerade. Avsaknaden av information enligt artikel 13 bedöms, eftersom den avsevärt begränsar vårdsökandes förutsättningar att ta tillvara sina rättigheter, vara så omfattande och så allvarlig att bristen bedöms strida mot öppenhetsprincipen i artikel 5.1 a.

Ansvar för säkerhetskopiering

MedHelp uppger bland annat följande i tillsynsärendet. Inspelningen av samtal till 1177 som besvaras av MedHelps sjuksköterskor sker inom MedHelps egen telefoniplattform. Samtalen spelas in och lagras sedan på en lagringsserver. Det finns ingen säkerhetskopia på ljudfilerna. MedHelp har en speciallösning som ska hålla i många år utan säkerhetskopia. Filerna ligger på flera diskar i ett RAID-system. Så har lösningen alltid sett ut för MedHelps samtal. Inspelade samtal kan spelas upp av personal i MedHelps patientsäkerhetscentrum. I systemet kan det tas fram en träfflista och genom att klicka på en rad kan man komma vidare till journalanteckningen och spela upp samtalet.

IMY:s bedömning

Enligt artikel 32.1 i dataskyddsförordningen är personuppgiftsansvarig skyldig att vidta lämpliga tekniska och organisatoriska säkerhetsåtgärder. Enligt artikel 32.2 ska vid bedömningen av lämplig säkerhetsnivå särskild hänsyn tas till de risker som behandlingen medför, i synnerhet från oavsiktlig eller olaglig förstöring, förlust eller ändring eller till obehörigt röjande av eller obehörig åtkomst till de personuppgifter som överförs, lagrats eller på annat sätt behandlats. Förmågan att återställa tillgängligheten och tillgången till personuppgifter i rimlig tid vid en fysisk eller teknisk incident är enligt artikel 32.1 c en åtgärd som kan vara lämplig när det gäller att säkerställa en säkerhetsnivå som är lämplig i förhållande till risken.

MedHelp behandlar inom sin telefoniplattform personuppgifter om vårdsökande i ljudfiler med inspelade samtal till 1177. Det sker i MedHelps verksamhet enligt HSL för ändamål som rör vårddokumentation. Personuppgifternas känsliga karaktär, att personuppgifterna samlats in i ett förtroligt sammanhang som rör sjukvårdsrådgivning, behandlingens omfattning och höga risker innebär högt ställda krav på de säkerhetsåtgärder som Medhelp ska vidta enligt artikel 32.1 i dataskyddsförordningen.

HSLF-FS 2016:40 innehåller uttryckliga föreskrifter om säkerhetskopiering. En vårdgivare ska enligt 3 kap. 12 § HSLF-FS 2016:40 säkerställa att personuppgifter som behandlas i informationssystem säkerhetskopieras med en fastställd periodicitet och att säkerhetskopiorna förvaras på ett säkert sätt, väl åtskilda från originaluppgifterna. Vårdgivaren ska även besluta om hur länge säkerhetskopiorna ska sparas och hur ofta återläsningstester av kopiorna ska göras, 3 kap.13 § HSLF-FS 2016:40. Socialstyrelsens föreskrifter utgör nationell rätt som kompletterar och preciserar dataskyddsförordningen och ställer ett uttryckligt krav på säkerhetskopiering. IMY konstaterar att säkerhetskopiering är en säkerhetsåtgärd som MedHelp ska vidta för att uppfylla kraven enligt artikel 32.1 i dataskyddsförordningen.

MedHelps användning av ett robust lagringsmedia, som exempelvis ett RAID-system, utgör inte säkerhetskopiering. Ett RAID-system erbjuder inte ett skydd som innebär att uppgifterna kan återskapas om det inträffar en incident som påverkar de lagrade uppgifternas riktighet, till exempel om systemet drabbas av skadlig kod. Att MedHelp använder ett RAID-system har däremot betydelse för MedHelps förmåga till kontinuitet i behandlingen, dvs. att fortlöpande säkerställa konfidentialitet, integritet, tillgänglighet och motståndskraft hos behandlingssystemen och -tjänsterna på det sätt som framgår av artikel 32.1 b i dataskyddsförordningen.

Såväl åtgärder som vidtas för att säkerställa kontinuitet i den dagliga driften, till exempel genom att använda ett RAID-system, som åtgärder som vidtas för att kunna återgå till ordinarie drift efter en incident, till exempel säkerhetskopiering, är åtgärder

för att säkerställa tillgänglighet. Det innebär emellertid inte att dessa åtgärder kan ersätta varandra, utan att de kompletterar varandra.

IMY konstaterar att MedHelp, genom att inte säkerhetskopiera ljudfiler med inspelade samtal till 1177 inom MedHelps telefoniplattform, har behandlat personuppgifter i strid med artikel 32.1.

Enligt den grundläggande säkerhetsprincipen i artikel 5.1 f i dataskyddsförordningen ska personuppgifter behandlas på ett sätt som säkerställer lämplig säkerhet för personuppgifterna, inbegripet skydd mot obehörig eller otillåten behandling och mot förlust, förstörelse eller skada genom olyckshändelse, med användning av lämpliga tekniska eller organisatoriska åtgärder. Förlust av vårddokumentation kan innebära en hög risk för de vårdsökandes fri- och rättigheter. Underlåtenheten att genomföra säkerhetskopiering bedöms därför vara av så allvarligt slag att bristen även innebär en överträdelse av artikel 5.1 f i dataskyddsförordningen.

Val av ingripande

Möjliga ingripandeåtgärder

IMY har ett antal korrigerande befogenheter att tillgå enligt artikel 58.2 i dataskyddsförordningen, bland annat kan IMY förelägga den personuppgiftsansvarige att se till att behandlingen sker i enlighet med förordningen och om så krävs på ett specifikt sätt och inom en specifik period.

Enligt artiklarna 58.2 och 83.2 i dataskyddsförordningen har IMY befogenhet att påföra administrativa sanktionsavgifter i enlighet med artikel 83. Beroende på omständigheterna i det enskilda fallet ska administrativa sanktionsavgifter påföras utöver eller i stället för de andra åtgärder som avses i artikel 58.2. Vidare framgår av artikel 83.2 vilka faktorer som ska beaktas vid beslut om att administrativa sanktionsavgifter ska påföras och vid bestämmande av avgiftens storlek.

Om det är fråga om en mindre överträdelse får IMY enligt vad som anges i skäl 148 i dataskyddsförordningen i stället för att påföra en sanktionsavgift utfärda en reprimand enligt artikel 58.2 b i dataskyddsförordningen. Hänsyn ska tas till försvarande och förmildrande omständigheter i fallet, såsom överträdelsens karaktär, svårighetsgrad och varaktighet samt tidigare överträdelser av relevans.

Sanktionsavgift ska påföras

IMY har ovan bedömt att MedHelp har överträtt artiklarna 5.1 a och f, 6, 9, 13 och 32.1 i dataskyddsförordningen. Överträdelser av dessa artiklar kan enligt artikel 83.4 och 83.5 föranleda administrativa sanktionsavgifter.

Mot bakgrund av att de konstaterade överträdelserna har rört ett mycket stort antal vårdsökande som hänvisats att ringa 1177 för sjukvårdsrådgivning och har omfattat brister i hanteringen av känsliga personuppgifter såsom uppgifter om hälsa, är det inte frågan om mindre överträdelser.

Det finns således inte skäl att avseende någon av dessa överträdelser ersätta sanktionsavgiften med en reprimand. MedHelp ska därför påföras administrativa sanktionsavgifter.

Fastställande av sanktionsavgiftens storlek

Generella bestämmelser

Enligt artikel 83.1 i dataskyddsförordningen ska varje tillsynsmyndighet säkerställa att påförandet av administrativa sanktionsavgifter i varje enskilt fall är effektivt, proportionellt och avskräckande. I artikel 83.2 anges de faktorer som ska beaktas vid bestämmande av sanktionsavgiftens storlek gällande överträdelsen. Vid bedömningen av storleken på sanktionsavgiften ska hänsyn tas till bland annat överträdelsens karaktär, svårighetsgrad och varaktighet, om det varit frågan om uppsåt eller oaktsamhet, vilka åtgärder som vidtagits för att lindra den skada som de registrerade har lidit, graden av ansvar med beaktande av de tekniska och organisatoriska åtgärder som genomförts i enlighet med artiklarna 25 och 32, hur tillsynsobjektet har samarbetat med tillsynsmyndigheten, vilka kategorier av personuppgifter som berörs, hur överträdelsen kom till IMY:s kännedom och om det finns andra försvärande eller förmildrande faktorer, till exempel direkt eller indirekt ekonomisk vinst av förfarandet.

Överträdelser av artikel 5.1 a och f, 6, 9 och 13 i dataskyddsförordningen omfattas av den högre sanktionsavgiften enligt artikel 83.5. Sanktionsavgiften ska således bestämmas upp till 20 000 000 EUR eller, när det gäller ett företag, upp till fyra procent av den totala globala årsomsättningen under föregående budgetår, beroende på vilket värde som är högst för överträdelser rörande dessa artiklar. Överträdelser av artikel 32.1 omfattas av den lägre sanktionsavgiften enligt artikel 83.4. Sanktionsavgiften ska således bestämmas upp till 10 000 000 EUR eller, när det gäller ett företag, upp till två procent av den totala globala årsomsättningen under föregående budgetår, beroende på vilket värde som är högst för överträdelsen rörande denna artikel.

Begreppet "ett företag" omfattar alla företag som bedriver en ekonomisk verksamhet, oavsett enhetens juridiska status eller det sätt på vilket det finansieras.

Av skäl 150 i dataskyddsförordningen framgår bland annat att om administrativa sanktionsavgifter åläggs ett företag, bör ett företag anses vara ett företag i den mening som avses i artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget.

Detta innebär att bedömningen av vad som utgör ett företag ska utgå från konkurrensrättens definitioner. Reglerna för koncernansvar i EU:s konkurrenslagstiftning kretsar kring begreppet ekonomisk enhet. Ett moderbolag och ett dotterbolag betraktas som en del av samma ekonomiska enhet när moderbolaget utövar ett avgörande inflytande över dotterbolaget. Det avgörande inflytandet (dvs. kontrollen) kan antingen uppnås genom ägande eller genom avtal.

Av MedHelp AB:s årsredovisning framgår att MedHelp AB ingår i en koncern, där MedHelp AB ägs till 95 procent av MedHelp Group OY (ett finländskt aktiebolag) samt till 5 procent av Meddet AB.

IMY anser att det faktum att MedHelp ägs till 95 procent av MedHelp Group OY innebär att den aktuella koncernen ska anses vara en sådan ekonomisk enhet som avses inom konkurrensrätten. Enligt årsredovisningen för koncernen var årsomsättningen 223 013 000 kronor för räkenskapsåret 2019.⁵

⁵ Fyra procent av omsättningen motsvarar 8 920 000 kr och två procent 4 460 000 kr.

Det maximala beloppet för sanktionsavgifterna för överträdelser som omfattas av artikel 83.5 i dataskyddsförordningen är således 20 miljoner euro och för överträdelser som omfattas av artikel 83.4 10 miljoner euro.

Sanktionsavgift för respektive överträdelse

IMY har konstaterat fyra överträdelser som avser MedHelps personuppgiftsbehandling såsom personuppgiftsansvarig.

MedHelp har exponerat personuppgifter i form av ljudfiler med inspelade telefonsamtal till 1177 mot internet utan skydd mot obehörigt röjande av eller obehörig åtkomst till personuppgifterna i strid med artikel 5.1 f och artikel 32.1 i dataskyddsförordningen. MedHelp har behandlat personuppgifter genom att lämna ut känsliga personuppgifter till MediCall och låta MediCall samla in personuppgifter i strid med artikel 5.1 a, 6 och 9.1 i dataskyddsförordningen. MedHelp har inte tillhandahållit information till vårdsökande som ringt 1177 i strid med artikel 5.1 a och artikel 13 i dataskyddsförordningen. Slutligen har MedHelp inte säkerhetskopierat vårddokumentation i form av ljudfiler som innehåller inspelade samtal till 1177 som besvarats av MedHelps sjuksköterskor inom MedHelps telefoniplattform i strid med artikel 5.1 f och artikel 32.1 i dataskyddsförordningen.

IMY bedömer att de fyra överträdelserna inte utgör sammankopplade behandlingar och att det därför ska ges en sanktionsavgift per överträdelse.

För att sanktionsavgifter ska vara effektiva och avskräckande ska den personuppgiftsansvariges omsättning beaktas särskilt vid bestämmande av sanktionsavgiftens storlek.⁶ En proportionalitetsbedömning måste också göras i varje enskilt fall. Vid proportionalitetsbedömningen får den sammanlagda sanktionsavgiften inte bli för hög i förhållande till de aktuella överträdelserna och inte heller för hög i förhållande till den som åläggs att betala sanktionsavgiften.

Sanktionsavgiften för respektive överträdelse fastställs enligt följande.

a) Behandling av personuppgifter om vårdsökande som MediCall utfört

MedHelp mottar cirka 3 miljoner samtal per år inom ramen för 1177, varav MediCall svarat på 20 procent. Det rör sig således om ca 600 000 samtal per år som MediCall besvarat. Det är försvårande att det är frågan om en omfattande behandling av känsliga och integritetskänsliga personuppgifter, att personuppgiftsbehandlingen utförts av en organisation som inte omfattas av de integritetsskyddande bestämmelser som gäller inom den svenska hälso- och sjukvården, t.ex. regleringen om tystnadsplikt, att vårdsökande inte har haft kännedom om att personuppgiftsbehandlingen har skett i Thailand samt att vårdsökande inte har kunnat avstå från den aktuella personuppgiftsbehandlingen.

Mot bakgrund av överträdelsernas allvar och att den administrativa sanktionsavgiften ska vara effektiv, proportionerlig och avskräckande bestämmer IMY den administrativa sanktionsavgiften till 3 miljoner kronor för denna överträdelse.

b) Exponerade ljudfiler på lagringsservern Voice NAS

MedHelp har lagrat inspelningar av vårdsökandens samtal till 1177 på lagringsservern Voice NAS. Av utredningen framgår det att den 18 februari 2019 fanns 2,7 miljoner

⁶ Jämför med artiklarna 83.4 och 83.5 i dataskyddsförordningen.

filer på Voice NAS och att ett samtal motsvarar i genomsnitt cirka tre till fyra filer. IMY har mot den bakgrunden gjort uppskattningen att det rör sig om mellan 650 000 och 900 000 samtal.

Alla som är sjuka har rätt att få vård. Vårdsökande som inte är akut sjuka hänvisas till att ringa 1177. Det rör sig om en förtroendefull kontakt med vården där vårdsökande får anses ha en hög förväntan på att obehöriga inte ska få del av uppgifter som förmedlas under samtalet. Den som ringer kan inte motsätta sig att personuppgifter behandlas för ändamål som rör vårddokumentation.

Mot bakgrund av arten av uppgifterna och de högt ställda kraven på säkerhet för personuppgifter om vårdsökande är det en försvårande omständighet att MedHelp, såsom vårdgivare och personuppgiftsansvarig, har saknat kontroll över säkerheten för personuppgifterna. MedHelp kände inte till att personuppgifterna i Voice NAS blivit nåbara utan skyddsmekanismer. Det lagrade innehållet kom ut på nätet av okänd anledning för MedHelp. MedHelp fick kännedom om incidenten av Inera AB:s vice vd. MedHelp agerade först efter incidenten genom att undersöka Voice NAS, föra över vårddokumentationen till egna servrar och ge Voice besked om radering av samtalen.

Det är allvarligt att en stor mängd hälsouppgifter varit åtkomliga för alla som har en internetuppkoppling under okänd tid.

Mot bakgrund av överträdelsernas allvar och att den administrativa sanktionsavgiften ska vara effektiv, proportionerlig och avskräckande bestämmer IMY den administrativa sanktionsavgiften till 8 miljoner kronor för denna överträdelse.

c) Information till vårdsökande

MedHelp mottar cirka 3 miljoner samtal per år inom ramen för 1177. Bestämmelserna om information innebär att MedHelp självmant ska göra vårdsökande personer medvetna om MedHelps personuppgiftsbehandling och deras rättigheter i samband med MedHelps behandling av personuppgifter. Det är frågan om en omfattande informationsplikt, som är grunden för att enskilda ska kunna ha kunskap om och kontroll över hur deras personuppgifter behandlas.

Det är försvårande att bristen på information rör ett stort antal vårdsökande och att det helt saknas information som motsvarar kraven enligt dataskyddsförordningen och PDL, utom såvitt avser ett talsvarsmeddelande om att samtalet kommer spelas in i patientsäkerhets- och kvalitetssyfte. Det förhållandet att information inte lämnas om bland annat att MedHelp är personuppgiftsansvarig, ändamålen och den rättsliga grunden för behandlingen och att vårdsökande kan vända sig till MedHelp för att utöva sina rättigheter enligt dataskyddsförordningen medför att förutsättningarna för vårdsökande att ta tillvara sina rättigheter begränsas avsevärt. MedHelp har även överfört personuppgifter om patienter till MediCall, ett thailändskt bolag. Det är försvårande att det helt saknats information om överföring av personuppgifter till Thailand, som är ett tredjeland.

Mot bakgrund av överträdelsernas allvar och att den administrativa sanktionsavgiften ska vara effektiv, proportionerlig och avskräckande bestämmer IMY den administrativa sanktionsavgiften till 500 000 kronor för denna överträdelse.

d) Säkerhetskopiering

MedHelp mottar cirka 3 miljoner samtal per år inom ramen för 1177. Avsaknad av säkerhetskopiering hos MedHelp rör således ett stort antal vårdsökanden. Det är en försvärande omständighet att det helt saknas säkerhetskopiering av vårddokumentation om ett stort antal vårdsökanden. Förlust av vårddokumentation kan innebära en hög risk för de vårdsökandes fri- och rättigheter.

Mot bakgrund av överträdelsernas allvar och att den administrativa sanktionsavgiften ska vara effektiv, proportionerlig och avskräckande bestämmer IMY den administrativa sanktionsavgiften till 500 000 kronor för överträdelserna.

Sammanfattning

IMY har funnit att MedHelp ska betala en sammanlagd administrativ sanktionsavgift på 12 000 000 kronor för de konstaterade överträdelserna varav 3 000 000 kronor avser överträdelserna vid punkten a), 8 000 000 kronor avser överträdelserna vid punkten b), 500 000 kronor avser överträdelserna vid punkten c) och 500 000 kronor avser överträdelserna vid punkten d).

Förelägganden

MedHelp har inte informerat vårdsökande enligt kraven i dataskyddsförordningen och 8 kap. 6 § PDL. Bristen på information om bland annat vem som är personuppgiftsansvarig och dennes kontaktuppgifter begränsar vårdsökandens möjligheter att exempelvis kunna utöva rätten att begära tillgång till personuppgifter som MedHelp samlar in i samband med att vårdsökande ringer 1177. MedHelp har inte säkerhetskopierat ljudfiler som utgör vårddokumentation enligt dataskyddsförordningen och 3 kap. 12-13 §§ HSLF-FS 2016:40.

MedHelp mottar cirka 3 miljoner samtal per år inom ramen för 1177. Det är en stor mängd vårdsökande i behov av sjukvårdsrådgivning som påverkas av bristerna på information och säkerhetskopiering.

MedHelp ska därför föreläggas enligt artikel 58.2 d i dataskyddsförordningen att snarast och senast två månader efter det att beslutet vunnit laga kraft se till att behandlingen sker i enlighet med dataskyddsförordningen och kompletterande nationell rätt vad gäller information till vårdsökande och säkerhetskopiering.

MedHelp har anfört att MedHelp komma att lida ytterligare skada om eventuella förelägganden om information till registrerade och säkerhetskopiering är i konflikt med MedHelps avtal med Region Stockholm eller med upphandlingsrättslig lagstiftning. MedHelp har såsom vårdgivare och personuppgiftsansvarig det yttersta ansvaret för en laglig behandling av personuppgifter, vilket innefattar att vårdsökande får information om personuppgiftsbehandlingen och att åtgärder för säkerhetskopiering vidtas.

Detta beslut har fattats av generaldirektören Lena Lindgren Schelin efter föredragning av it-säkerhetsspecialisten Magnus Bergström och avdelningsdirektören Suzanne Isberg. I handläggningen har enhetschefen Katarina Tullstedt och juristen Mattias Sandström medverkat. Vid den slutliga handläggningen har även rättschefen David Törngren och enhetschefen Malin Blixt medverkat.

Lena Lindgren Schelin, 2021-06-07 (Det här är en elektronisk signatur)

Hur man överklagar

Om ni vill överklaga beslutet ska ni skriva till Integritetsskyddsmyndigheten. Ange i skrivelsen vilket beslut ni överklagar och den ändring som ni begär. Överklagandet ska ha kommit in till Integritetsskyddsmyndigheten senast tre veckor från den dag ni fick del av beslutet. Om överklagandet har kommit in i rätt tid sänder Integritetsskyddsmyndigheten det vidare till Förvaltningsrätten i Stockholm för prövning.

Ni kan e-posta överklagandet till Integritetsskyddsmyndigheten om det inte innehåller några integritetskänsliga personuppgifter eller uppgifter som kan omfattas av sekretess. Myndighetens kontaktuppgifter framgår av beslutets första sida.

Bilaga

Bilaga – Information om betalning av sanktionsavgift.

Kopia till

MedHelps vd via e-post

Hur man överklagar

FR-03

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av det skriftliga beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För en part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från den dag domstolen meddelade beslutet.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen när tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Sista dagen för överklagande är samma veckodag som tiden börjar räknas. Om du exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårs-afton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att kammarrätten ska

ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten.*

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter:

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nå för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.